

SAN JUAN

**Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedi
Miyaminaaco Fiivusuuhি.**

1 Iticoni paryi fanoova fiivutinaaca Moocaani Iimaa icacuuhi. Jaabo toono Iimaa Moocaanima icaahi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani.
² Miilo iticoni diibo Moocaanima icaahi. ³ Diibofeenedi Moocaani paryi fanoovaaco eetavuuhi; miilo chahano aivo diibofeenedi eheetavuutino iicano^a ⁴Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyaminaadi aachicinino iicauno. ⁵ Jaano cionofañoti achicihi. Jaanoco icivo jabacarutihi.
⁶ Miilo icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo. ⁷ Jaabo saauhi diibo aachicihi iicaubediti ijibeguequi. Jaabo ijibogonofeenedi miyaminaa imyaaveguequi. ⁸ Jaabo diibo Jua aachicihi icatino. Jilli aachicihi iicaabo jiibogominaafiti iicaqui agalluubo. ⁹ Jaanotí jino imiya achici, miyaminaaco aachiciniibo, jino jiinijehallivi gasefivucuuhi.
¹⁰ Miilo jaabo johono Iimaa iicaabo jino jiinijehalliri icacuuhi. Jaabofeenedi Moocaani jiinijeque eheetavehinirunofaño jiinijeminaa diiboco gaajautihi. ¹¹ Miilo ijiniivevi saauruubo. Jaaruuboco miyaminaa diiboco gaayiciutihhi. ¹² Jaarunofaño saatoho diiboco agaayicimoro miyaaveguehi. Jaamoco ficuubo Moocaani seemeti iicaqui. ¹³ Jaano miyaminaati saatihhi miyaminaati ifiivomo icatino, bu gaifi iimoyiicinoti icatino jilli Moocaanitiro diibo seemetiro minifutucuumo.
¹⁴ Jaabo johono Iimaa iicahiniibo miyaminaafi ifiiti iminiyyuuboro mofeneri icaahi, miyanoma, igajima icano. Jaabo imico miihai mahatyimeuhi, diibo idiboro Moocaani Seemene iicaabo imico. ¹⁵ Miilo diibediti Jua ijibuguubo nuuhi: Jaani diibo diiboti uujooh unoubo taabuunati asaabo tajanaanici iicaabo, uujooh chahaunaacaro iicacumaaño, nooboro. ¹⁶ Miilo jaaboti paryi miihai diiboma sihidi magaayichihi diibo imino aacinoco siino dojicuti, siino dojicuti icano. ¹⁷ Miilo Moisefeenedi Moocaani tajiba saauhi. Jaanotí gaiji, miyanoo icano Jesucristofeenedi saahi. ¹⁸ Miilo miihaiñooba Moocaanicoo atyimetihhi, idiboro Illi Caanifaño iicaabo, diibo miihaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitiminaafi Jesucristoti Jiibeguehi.
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomu sacerdotemico, levitamico icano galluuhi Juajaago diiboco: ¿Miijoho ijoho? noomoro idilluqui.

²⁰ Jaamoco diibo imino ijibuguuhhi: Uujooh Cristo icatihu, nooboro.

---

a 1.3 Heb 1.2; Col 1.16-17

²¹ Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa miijoho ijohoh? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafi, Elia? noomoro.

Jaanegui Jua nuuhi: Chahano uujoho diibo icatih, nooboro.

Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu ijohoh oono Moocaani iimaaminaafi asaajiibo? noomoro.

Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.

²² Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa miijoho ijohoh miihaiico diibogo, oono miihaiico agalluumoco mijibeguequi milli difiti ijohoh neehi, noomoro.

²³ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sicaihigovi ocoovadiiciniibo: Aivojiibedi jiihaico sanoticovoro mihimibachu, onoobo Moocaani iimaaminaafi Isaia unuubadi, nooboro.

²⁴ Jaamo diito Juama ihiimaatumou fariseomi agalluumo. ²⁵ Jaamo diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idicatiibo, bu Elia idicatiibo, bu johono Moocaani iimaaminaafi idicatiibo icano, ¿collihi jana nitihicahi? noomoro.

²⁶ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nifaihuriro nitih. Jaanoti amiihaeeneri iicaabo saafi amiishai magaajatiibo. ²⁷ Jaabo taabuunati asaabo tajanaanicivi iicaabo, diibovi uujoho ifototihu. Jaamaño diibo tihapajje duujeque sinaayujitirahi, nooboro.

²⁸ Paryi jino jilli icauhí Betabara onoomaño, Jordan onoohi onegueehivi Jua initihicauhigo.

Jesu Guijevefeenedi Mohimiti Buusucafetehi.

²⁹ Jaano sifucuti Jua, Jesu diibojaa asaauboco aatyimeuboro nuuhi: Memeci jaani Moocaani Cordero, iguijevefeenedi jiinijeminaa imitico ubuusujiibo. ³⁰ Johono uujoho diibotí ihiimaubo: Taabuunati saajiibo tajanaanicivi iicaabo uujoho chahaunaacaro iicacuumaño. ³¹ Uujoho icaruubo diiboco gajahinitihi. Jaanoti naha uujoho nifaihuri nitiiiboro saahi Israel cuumiminaa diiboco igaajaqui, nooboro.

³² Jaadi bu siino nuubo: Uujoho atyimehi Moocaani Gaijaco nimiihubadi jeevaabo diibohallivi niquejefanoti iniitooboro iicanoco. ³³ Jaaruuboco uujoho gajahicatihi miijoho diibo iicanoco; jilli naha uco nifaihuri nitiqui agallubo nuuhi: Tagaija cajaanihallivihacho iniitooboro iicaabo diibo tagaijari initijiibo, nooboro nuuhi. ³⁴ Jaaboco atyimecuuhi. Jaamaño uujoho jiibeguehi diibo miyaano Moocaani Achi iicanoco, nooboro.

Iticonioto Jesu Jiibogominaa.

³⁵ Jaano seseevedi siino Jua tomañeri icaudi miimisiici ijibogominatatisima. ³⁶ Jaabo Jesu afatyunoco aatyimeuboro nuuhi: Memeci ajaani Moocaani Cordero, nooboro.

³⁷ Jaanoco Jua ijibogominatasi uguubuumisiro Jesu dojicuti fuuhi.

³⁸ Jaanegui Jesu dojicuco emeeciuboro, diibo dojicuti ufuunoco aatyimeuboro diitisico nuuhi: ¿Jinejeque miguiinehi? nooboro.

Jaanegui numisi: ¿Jiibogominaaifi, cuuca diicafhi? noomisiro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Juu masaa. Jaamisiro memeciciva, nooboro.

Jaanegui ufuumisi atyimeuhí diibo iicahicauhigoco. Jaamisiro mihiijicuuneguiiha tufucu diiboma icaumisi.

⁴⁰ Jaamisi diitisi Juati uguubuumisiro Jesuma ufuumisiti saafi momo Andre, Simon Pedro nahabo. ⁴¹ Jaabo Andre jinejeque moonitiiboro

inahabo Simonco iguiinutuuboro diiboco nuuhi: Meeci mahatyimecuuhi Mesia Cristo onooboco, nooboro. Mesia, Moocaanití asaabo ihaivojiisucuqui, eneejiruno.

⁴² Jaaboro Andre Simonco satyuuhí Jesu iicauhigo. Jaaboco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Hijoho Simon Jona achi, jaaruubo jisumitiro dimemeji Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa onoono jillí momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamísico.

⁴³ Jaano seseovedi Jesu imuguuhí Galilea jiinijevi ufuunoco. Jaabo Felipeque aatyimeuboro diiboco nuuhi: Tadyojicutí disaa, nooboro.

⁴⁴ Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tolliro Andre, Pedro icamisi ica hicauhi. ⁴⁵ Jaabo Felipe Natanae que iicijeuboro nuuhi: Miíhai mahatyimecuuhi, diibediti Moise itajíiba aamefaño acaatiniuboco. Tolliro Moocaani iimaaminaa diibediti acaatiniuboco. Jaabo Jesu, Jose Nazareoobo achi, nooboro.

⁴⁶ Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumiti iimino saajirahi? nooboro.

Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha memecitequi, nooboro.

⁴⁷ Jaanaa Jesu Natanae asaaunoco aatyimeuboro nuuhi: Jaadi juuga saabo miya israelminaafi abañifitatiiboo, nooboro.

⁴⁸ Jaanegui Natanae diiboco dilluuhí: ¿Milliti uco gaajahi? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miíro ico uujooh atyimehi Felipe ico coovatinaacaro higuerahoguino diicaaboco, nooboro.

⁴⁹ Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jiibogominaafi ijijoho Moocaani Achi, ijijoho israelmí aivojíiboo, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jillí ijijoho uco miyaaveguehi, ico higuerahoguino diicaaboco atyimehi eneeneguiiharo? Imi jino janaanici icanehejeque daatyimeji, nooboro.

⁵¹ Tolliro bu Jesu nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Mahatyimeji niqueje faayicininiti Moocaani toomominaa uujooh Miyaminaafibadi Ifivuubohalliví iniitocinimoro bu caamovi foocinimoco, nooboro.

Cana Onoocumi Jiibaimo.

2 Jaanobuunati mifucuci, safucu icano taabava jiibaimo icaudi Cana cuumivi Galilea jiinijevi. Jahi Jesu seeji diitofaño icaudi. ² Jahi tolliro Jesuco ijibogominaama cuuhuvaumo tobaimovi. ³ Jaanaa diito aduta vino ifinicuunegui Jesuco seeji nuuhi: Vino finicuuhí, noogoro.

⁴ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collahi jaanoco uco neehi? Toonovihi ifototihí, nooboro.

⁵ Jaarunaa diigo nuuhi diito jecivominaaco: Paryí diibo amiihaico onoonoco momooni, noogoro.

⁶ Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahuseti sañu icano iciñuuno. Tuñuujeñañi judiomí iicanicabídi ifiñoco iimibachuqui nifaihunoco ificuhicauñuuye. Jaano sañufaño fine iifetehicauno ochenta o cien litrodino nifaihu. ⁷ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryí jino iciñuuno nifaihunerí magahafusu, nooboro. Jaanegui diito tuñuujeque jiti jiti gahafusuuhí.

⁸ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Fine iví jisumi miidino mihicimoro mahacito ijibaimo toomominaafico, nooboro.

Jaanegui tollí mooniumo. ⁹ Jaafaihuco ijibaimo toomominaafi nisuuhí vinotí minifutucufaihuco. Jaanoco gaajautiiboo cuucati iiciunoco; idíimoro

diito ijeeчивоминaa тоонoco гајауhi diito inifaihuco иiciumaño. Jaanegui ijiibaimo toomominaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi:¹⁰ Iticoni famoova iimi vinoco ifefihi. Jaanoco ijiibaimo guiraano aaduciuunobuunati iimijiisutinoco iifefimo. Jaanoti iijoho aivo iiiminoco ficuuhi jihachuta, nooboro.

¹¹ Jino aivo iticoni Jesu sihidi ejeevanoco omooniuuno Cana cuumivi Galilea jiinijevi, imityaco iifusuubo. Jaaneri ijiibogominaa diiboco miyaavuguuh.

¹² Jaanobuunati seeji, inahabomi, ijiibogominaa icamoma fuubo Capernau cuumijaagovi jahi icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuhi.

(Mt 22.12-13; Mr 12.15-18; Lc 12.45-46)

¹³ Jaanaaca judiomi ijiibaimo Pascua ifitiicuuneguiha Jesu Jerusale cuumijaagovi fuuhi. ¹⁴ Jahi atyimeubo templojafaño buuemico, ovejamico, nimirhumico icano anaajemeque. Tolliro miyaminaama nihibamico acafaryuuacumo gicinimoco atyimeubo. ¹⁵ Jaanoco aatyimeuboro Jesu gaaibaico gaiciitati eheetavuuboro tooneri diitoco isi gañiiubo, ihovejam, ibueymi icamoma. Tolliro nihibamico acafaryuuacuhicaumo nihibamico baavi fufucuubo, jaaboro imesanoco gavaracuubo icano. ¹⁶ Jaaboro bu nimiihumico anaajeumoco nuuho: ¡Toonoco jinoti buhigovi miici! ¡Guhirubi iijaco naajetajati meheetavedino! nooboro.

¹⁷ Jaanoti ijiibogominaa esafutuuhi Caatininhaamefaño: Dijaco agajino uco finisuhi, onoonoco.

¹⁸ Jaanegui judiomi diiboco dilluuhi: Eneecata mihaico siibadi iicanoco dihifusu toonoti magaajaqui: Jii, olli iicaneguiha jahi olli mooniibo meneequi, noomoro.

¹⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jija templojaco paryi magavaracu, jaajaco siino uujoho mifucuci, safucu icanoti siino boobaniji, nooboro.

²⁰ Jaanegui judiomi diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdino ficabava nijequeti iijaaco eetavuumo. ¿Jaajaco milli iijoho mifucuci, safucu icanoti deetavejirahi? noomoro.

²¹ Jaarunaa Jesu ificoro unuruubo: Temploja, nuuhi. ²² Jaamaño Jesu iguijeveunofeeneti ubuheeteusumi ijiibogominaa tolli diibo unuunoco esafutuuhi. Jaamoro Caatininhaame onoonoco, bu Jesu iijico icano diitoco ijiibuguunoco miyaavuguumo.

Jesu Famooovaaco Gaajahi.

²³ Pascua ijiibaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi, sihidi miyaminaa diiboco miyaaveguehicauh sihidi ejeevanoco omooninoco aatyimemere.

²⁴ Jaarumovi Jesu jeevamaaihicautihi famoovaaco agaajahicaumaño.

²⁵ Miihaiñooba diiboco ijibeguehicautihi: Diito jilli jeevahi, noomoro miyaminaaco diiboro agaajahicaumaño ijebiifaño iicanoco icano.

Nicodemo Onoobo.

3 Icaubo saafi fariseomioobo Nicodemo onoobo judiomi aivojitoobo.

² Jaabo Jesujaago fucu asaauboro diiboco nuuhi: Jiibogominaafi, miihai magaajahi ico Moocaani miihaico diibeguequi agalluunoco.

Chahamo miijoho sihidi ejeevanoco iijoho omoonibadi iicanoco omoonimo Moocaani diiboma iicatiruva, nooboro.

³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi, siino dojicuviro ifiivotiibo Moocaani aivojifaño feejitihu, nooboro.

⁴ Jaanegui diiboco Nicodemo dilluubi: ¿Milli jaabo miyaminaafi ujusicuubo siino dojicuviro fiivejirahi? ¿Milli jaabo siino seeji jeebiifaño ijicafotooboro siino fiivejirahi? nooboro.

⁵ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi; nifaihuri, Moocaani Gajjari icano ifiivotiibo Moocaani aivojifaño feejitihu. ⁶ Miyaminaafiditi ifiivoobo miyaminaafi. Jaanoti Moocaani Gajjati ifiivomo Moocaani Gajjama icahi. Toono enejiruno Moocaani seemeti iicamo.

⁷ Daabafitedino siino fiivo ico onoonoti. ⁸ Miilo guibuhuba iimogohigoti asaanoco iijoho guubufihi. Jaaruubo gaajatihi conooti asaanoro conoovi iifotonoco. Jaabadi jeevamo paryi Moocaani Gajjari ifiivomo, milli ifiivonoco milli miyaminaa gaajajirahi, nooboro.

⁹ Jaanegui Nicodemo siino dilluubi: ¿Milli fine jino? nooboro.

¹⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Hijoho aivo sihidi edeеваabo israelminaа jиibogominaаifi idiiaruubo, nacu jinoco gaajatihu? ¹¹ Miyanotiro ico neehi: Miihai mihiimaah magaajanoco. Jaamo miihai mijiibeguehi mahatyimeneque. Jaarunoco amiihai mimiyaaveguehecatihu miihai monoonoco. ¹² Jiinjeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehecatihu. Jaanequi: iFine millijiru niquejeonoco jиibuguruva?

¹³ Miihaiноoba niquejeаño footihu idiiboro tahigoti iniitehiniibo: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivubo niquejeаño iicaabo. ¹⁴ Miilo Moise sicaihigovi jiinimoca caamovi agaаiiyiciubadi; tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivubo caamovi guijke imohobujehallivi gañiiyicicafeteji. ¹⁵ Jaaboco paryi imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuuhi^b

Moocaani Jiinije Miyaminaaco Agajino.

¹⁶ Miilo Moocaani sihidi jiinije miyaminaaco agajiiboro idiiboro iicaabo Illico aciuhi. Jaaboco paryi imiyaavogomo mitajitihu. Jaamo ifinijitino fiivoma icaji. ¹⁷ Miilo Moocaani jiijehallivi Illico galluutihu jiinije miyaminaaco cijjigaifaño igañiisupi. Jilli galluubo diibofeedeni jiinije miyaminaa itaajaqui. ¹⁸ Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo cijjigaifaño ifetejituhi. Jaanoti imiyaavogotimo cijjigaifaño ifeequi icacuuhi idiiboro Moocaani Achi iicaaboco imiyaavogotimaño. ¹⁹ Jaamo imiyaavogotimo cijjigaifaño ifeequi icacuuhi. Miilo jiinjehallivi aachiciniibo asaauboco imogotimo icivonocoro imuguumo imiticoro omoonihicaumaño. ²⁰ Miilo famooro iimitinoco omoonimo aachicinoco jiiheguehi. Jaamaño aachicininojaagovi fiftivotimo, iimitinoco omoonino foovoifivotino iicaqui. ²¹ Jaanoti miyanoco iimogomo aachicinijaagovi fiftivehi diito omooninofaño Moocaani iican igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditin Onoono.

²² Jaanobuunati Jesu fuuhi jиibogominaama Judea jiinjевi. Jaabo toonovi gueenene icaubo miyaminaaco initiubo. ²³ Jaabadiro Jua nitihicauhi Enonvi Salim cuumi fiftin, tomañoivi sihidi nifaihu iicaumaño. Jaabooja miyaminaa ofoomoco nitihicaubo. ²⁴ Jilli icaumo Jua icivojaanirautisumi.

²⁵ Jaanaaca Jua jиibogominaa jenaaucasiuhi judiomima ifiino imibachuhallivi. ²⁶ Jaamoro Juaco nuutuumo: Mojihogominaafi, meeci

---

b 3.15 Sahaamefaño janaanicci jilli ficuumo: finitimo icaji, onoonoco.

iima oono Jorda oonegueehi iicaubo icahi diiboti miihaico idibuguubo. Jaabojaago sihidi miyaminaa ofoomoco nitihicaabo, noomoro.

²⁷ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Cajaatyobama chahajiruno gaaja Moocaani diitoco ihacitiruva. ²⁸ Miiro amiihairyo uco mugubuhinicuuhi: Uuoho Cristo icatihi jilli diibo imega uco agalluubo, nooboro eneehininoco.

²⁹ Miiro taabava jiibaimofaño mogaima iicaabo aiji. Jaabo cojiri iicaabo jilli igataavominaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo icaniciibo. Jaabadijisumi uuoho sihidi imo imo icahi. ³⁰ Jaabo diibo jisumitiro janaanicivi bocitoobaaca uuoho jilli guinoviro minifeteji, nooboro.

Caamoti Asaabo.

³¹ Caamoti asaabo fanoohalliviro icahi. Jaanotí jiinijeooobo jilli jiinijeminaafi. Jaabo jiinijenehejequere iimaanicihu. Jaanotí niquejefañoti asaabo famoohalliviro icahi. ³² Jaabo aatyimeneti, uguubunotí icano iimaahi. Jaaruubo onoonoco miihaiñooba miyaaveguehatihi. ³³ Jaanotí saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo iicanoco jiibeguehi. ³⁴ Moocaani agalluubo Moocaani ijíco jiibeguehi. Jaaboco Moocaani Igajaco finitino acihi. ³⁵ Moocaani Illico gajijihi. Jaabo usefaño Moocaani paryi fanooco ficuuhi. ³⁶ Jaamaño Moocaani Achico imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuuh. Jaanotí Moocaani Achico imiyaavogotimo fiivoma chahaji. Jillí ñihicuno Moocaani omoonijinofaño icacuuh.

Jesu Samariaogoma Iimaahi.

4 Jaanaa fariseomi guubuuhi Jua janaanicí Jesu ijibogominaama iicaabo initihicaunoco. ² Jaarunofaño Jesu nitihicautihi idiomor ijjibogominaa nitihicauhi. ³ Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeati fuuhi Galileajaago siino ihuumiqui.

⁴ Jaabo imuguuhi Samaria jiinijefeedi ufuunoco. ⁵ Jaabo ufuubo ifutuuhu Sicar onoocuumi Samaria jiinije cuumivi Jacob illi Joseque ijinijeque aaciúmaño fiitino. ⁶ Jaamañeri icauno nifaihuhojí Jacob oji onoohojo. Jaanaa Jesu asaaubo, iniinovatucuunegui tohoji cojivi casiívuubo, fine gadiciiba nihiba icacuuberi. ⁷⁻⁸ Jaanaa ijibogominaa tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaajeteumo. Jaanaa tuucuumiti saafigo gaigo saauhi toojiti ñifaihuvavaugo. Jaagoco Jesu nuuhi: Uco nifaihuti daaci, nooboro. ⁹ Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Milli jaabo ijohoh judio idiicaabo, uuoho samariaogo iicagoco nifaihuco dilluuh? noogoro. Jillí nuugo judiomí samaranianomíma iimogocasihicautímaño.

¹⁰ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Ijohoh Moocaani aacinoco gaajaruva, bu mijohoh jino ico nifaihuco idillunoco gaajaruva; ijohoh uco dilluruva ico uuoho buheenifaihuco acijirahi, nooboro.

¹¹ Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojíibo, nacu jinejeri jaabo inifaihuco diicijirahi aivo faicuvahojí? ¿Conooti jaabo toono buheenifaihuco diicijirahi? ¹² Miiro jino moheedeebe Jacob miihaidi jijohíco ficuuhi, diibo iseeme, paryi ijoomi icano toojiti aaduhicauhójico. ¿Nacu jaabo ijohoh diibo janaanicí deevahí? noogoro.

¹³ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryi jijohí nifaihuti aadumoco siino adufira aiveji. ¹⁴ Jaanotí uuoho aacino nifaihuco aadumoco siino ufucuro adufira aivucuujitihu. Uuoho aacino nifaihu diitofañotí finitino niivaji ifinijitino fiivoco ihaciíqui, nooboro.

¹⁵ Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojiibo, uco tofaihuti daaci uco adufira aivotino iicaqui, bu siino jihojijaago nifaihufiiri saatigo icaqui, noogoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque coovato. Jaadi siino disaa, nooboro.

¹⁷ Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatihì, noogoro.

Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehi, tajevatihì onoogo.

¹⁸ Miiro sahusedimoma diicacuuhi, jisumi bu diiboma idiicaabo ditaje icatiibo. Jaanoco miyaanoco neehi, nooboro.

¹⁹ Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojiibo iijoho baacho Moocaani iimaaminaafi. ²⁰ Miiro moheedeete samaritanomi Moocaanico jigajihallivi imejibuuhi. Jaarunaa amiihai judiomì Jerusalevi Moocaani imomaño meneehicahi, noogoro.

²¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu icajino amiihai Moocaanico mihimono. Tusumi jigajijaago footimo, bu Jerusale cuumijaago footimo icano. ²² Miiro amiihai samaritanomi magaajatiiboco mihimeli. Jaanoti miihai magaajaaboco mihimefihi; Miiro judiomiti taajasu saahi. ²³ Jaanoti safucu iicajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi, miyanotiro Moocaanico iimomo imeji igaijari, miyaaneri icano. Miiro tolli iimomoco Moocaani imeguehi. ²⁴ Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo igaijari, miyaaneri icano iimequi, nooboro.

²⁵ Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo onoobo, asaajinoco. Jaabo asaadi mihihaico paryi fanoocoro jiibeguejiibo, noogoro.

²⁶ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo iima ihimaabo, nooboro.

²⁷ Jaanaa ijibogominaa gaseuhi. Jaamo jabafiuutuhi. Jesu gaigooma ihimaunerì. Jaarumo diiboco dilluutihì. ¿Jinejeque dilluhi? ¿Jinejeque mihiimaacashi? nuutimo. ²⁸ Jaanegui diigo ihiciñuco ejeevesuhiniugoro fuuhi ifaacuumijaago. Jaagoro miyaminaaco jiibugutuhi.

²⁹ Eneecauhu masaamoro memeeciva saafi gaifi, paryi omoonihicanoco uco onooboco. ¿Naa fine diibo Cristo icatiibo? noogoro.

³⁰ Jaanegui diito tuucuumiti asaaumoro fuuhi diibogaago. ³¹ Jaanaaca ijibogominaa diiboco neehicauhi: Mojiibogminaafi, machu, noomoro.

³² Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho amachujino amiihaima magaajatino, nooboro.

³³ Jaanegui ijibogominaa dillucasuihu sanomiro: ¿Fine miijoho diibedi machutaaco sivahi? noomoro.

³⁴ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadi oono uco agalluubo onoobadi eetavono, idudicamaajeque iimivono. ³⁵ Miiro amiihai meneehi: Icanehiica minihibaci, minihibaci idiiño basuta ujusijino, noomoro. Jaarunofaño amiihaima uujoho neehi: Memeeći basutaaco, oono paryi tifaicuuhi ihicicafetequi. ³⁶ Miiro basutaaco ududicamaaibô ijaadaco gaayicifihi. Jaabo basuta noovaco ananinicibadi miyaminaaco nanihi ifinijitino fiivoma iicaqui. Jaaneri abasubo, bu toonoco iiciibo icano sano imo imo iicaqui. ³⁷ Jinoovi aivo miyaano, jilli onoonicino: Saafi abasunoco sifi icinicahi, onono. ³⁸ Jaanegui uujoho amiihaima tajibahi mihiciqui amiihai mabasuhinitinoco; sita abasuhinìnoco amiihai mequeheevehi idudicamaajeque, nooboro.

³⁹ Jaaboco sihidi Samaria jiinije cuumiminaa miyaavuguuhi diigo ijibuguunoti paryi uujoho omoonihicanoco uco noobo unuunoti. ⁴⁰ Jaanegui samaritanomi diibojaa asaaumoro diiboco fitiuhi diitoma iicaqui.

Jaanegui Jesu mifucuci toonovi diitoma icauhi.⁴¹ Jaamoro diiboco sihidí miyaavuguumo ihiimaaco uguubuumoro.⁴² Jaamoro diigoco nuumo: Jisumi ijoho eneeneriro mimiyaavogocuutíhi: Miihairyo muguubucuuhi. Jaamoro magaajacuuhi miyanoro diibo Cristo jiinijeminaa taajasuminaafi icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivojiibo Seemeneque.

⁴³ Toonoti mifucuci iicaunoti fuubo Galilea jiinijevaagovi.⁴⁴ Jaabo Jesu iiñoro nuuhi: Moocaani iimaaminaafi ijiniijevi bocigoratihi, nooboro.

⁴⁵ Jaadi Galileavi agaseuboco tomañoto imino gaayiciuhi. Diito tolliro bu fuumo Jerusalevi Pascua jiibaimojaago. Jaamo atyimeuhı tahi tobaimovi Jesu fanoovaco omooniunoco.

⁴⁶ Jaadi Jesu siino saauhi Cana cuumijaagovi Galilea jiinijevi toonovi nifaihuco aivofaihuti iminiiyumañovi. Jaanaa Capernaui icaubo saafi aivojiibo. Jaabo seemene guihuauhi.⁴⁷ Jaabo guubuuhi Jesu Judeati Galileavi agaseunoco. Jaanegui diiboojaa ufuuboro diiboco nuubo ijajaa ofooboro iseemeneque ibuheesuqui aivo iniinovacuuneguiha.⁴⁸ Jaanegui Jesu nuuhi: Boti siibadi iicanehejeque omooniñoco mahatyimetihachijiji mimiyaaveguejitihi, nooboro.

⁴⁹ Jaarunofaño diibo Jesuco nuuhi: Aivojiibo goovano masiigo taseemene guijevetinaacaro, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, disseemene buheecuhi, nooboro. Jaanegui diibo Jesu unuunoco imiyaavuguuboro fuucuuhi.⁵¹ Jaabo ijati fiiticuuboco idudicamaajeminaa asaaumoro jiibogovauhi: Disseemene buheecuuhi, noomoro.⁵² Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Conooti nihiba iicaaberı buheehiniibó? nooboro. Jaanegui diiboco nuumo: Iiji dijiiveeribó iguihuva diiboco buuhiníhi, noomoro.⁵³ Jaanotí caani gaajauhi toonoti nihiba iicaaberı Jesu diiboco: Disseemene buheehi, eneehininoco. Jaanoma iicaubo paryi iyotoma Jesuco miyaavuguuhi.

⁵⁴ Jino Jesu sihidi ejeevanoco Galileavi iticoni omooniunoco alliniuhi Judeati Galileavi siino uhuumiusumi.

Jesu Buheesuhi Iigotiiiboco.

5 Toonobuunati judiomı eetavuuhi jiibaimoco. Jaanegui Jesu fuuhi Jerusalevi.² Jahigo Jerusalevi ovejami guhuga onoohuga fiitino icano jicooba nicutaaba hebreomı iijiri Betesda onooba. Jaabaati icano sahusedino iguhugano.³ Jaahugaje goohasinovı sihidí iguihuvalimo icahicauhi aatyimetimo, idiiño iimitimo, ifiino isifañiineri iigotimeheje icamo. Jaamo teemehicauhi toba nifaihu amaryibanco.⁴ Miirö tobajaago Moocaani toomominaafi niitehicauhi safohosa jaaboro inifaihuco maryicuvahicauhi. Jaasumiro tobafaño imegaviro aacotoobo buheehicauhi, jilli fanoova guihuva^c⁵ Jaamañeri icaubo saafi treinta y ochodino ficabano ticosvori iguihuvacuubo.⁶ Jaabo siuciniuboco Jesu aatyimeuboro gaajaciuhı aivo queenene iicacuunoco. Jaaboro diiboco nuubo: ¿Diimeguehi ubuheeneque? nooboro.

⁷ Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojiibo, mijohoh bu uco tobafaño jiihacujirahı toba amaryibasumi fahijivarо tobafaño feequi mooninaacaro sita tahimegaro feehicahi, nooboro.

c 5.3, 4 Sahaamefaño toonoono versiculonoco ficuutimo.

⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro dicigaijeque diiciibo fuucu, nooboro.

⁹ Jaasumiro diibo buheeteuhi. Jaaboro icigaijeque iiciuboro igucuubo. Jaafucuu judiomu jaguisifucuu. ¹⁰ Jaanegui judiomu Jesu ubuheesuboco nuuhi: Jaachiji jino jaguisifucu. Jaanegui dicigaijeque satyejitihi, noomoro.

¹¹ Jaanegui diibo iimusuuhi: Miilo uco ubuheesubo diiboro uco neehi: Dicigaijeque diiciibo fuucu, nooboro.

¹² Jaanegui dilluumo: ¿Mijohoh diibo ico dicigaijeque diiciibo diigo onoobo? noomoro.

¹³ Jaarunofaño diibo gaajautihi diiboco ubuheesuboco. Tomañeri sihidi miyaminaa iicaumo cojiti Jesu sihigovi ufucuumaño. ¹⁴ Jaanobuunati Jesu diiboco siino templojafaño aatyimeuboro nuuhi: Meeci, jisumi jino ijoho ubuheecunoco; siino imitino diicacujirahana janaanici iicanoo siino dijaas sadino, nooboro.

¹⁵ Jaanegui diibo ufuuboro judiomico jiibugutuubo Jesujaahi diiboco ubuheesuunoco. ¹⁶ Jaanoma iicaumo judiomu Jesuco imitino moonihicaushi, diibo jaguisifucuvi tolli omoonihicaumaño. ¹⁷ Jaanegui Jesu nuuhi: Guihirubi, jisumihachuta dudicamaaihi. Jaano ticotovvi bu uujoho dudicamaaihi, nooboro.

¹⁸ Jaanoma iicamo judiomu janaanici imeguehicaahi diiboco agaicaaunoco. Miilo toono jaguisifucucoro diitobadi teemehicautiibo, tolliro bu Moocaanico: Guihirubi, onooboro ifico Moocaanibadi moonihicaubo icano.

Moocaani Achi Mitya Iiji.

¹⁹ Jaanegui diitoco nuubo: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uujoho Moocaani Seemene iinoro jeebiiitiro moonithi. Miilo Caani omooninoco aatyimeebere, bu tolliro Illi moonihi. ²⁰ Miilo Moocaani Illico agajimaño fanoova mooninoco diiboco ifusuhi. Miilo imi janaanici ejeevanoco iifusujibehiica. Jaaneri amiihai majabafiteji. ²¹ Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacibadiro bu Illi iimogomoco fiivoco aciji. ²² Miilo Moocaani miihaiñoobaco iimitico nootihu. Jaaruubo paryi toono imibachu mityaco Illi usefaño jeevesuubo, imitico iimibachuqui; ²³ Toonoti famooro Illico ibociguequi Caanico iicabadiro. Jaanoti Illico obocigotimo, tolliro bu Caanico bocigotihu diiboco agalluuboco.

²⁴ Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uco agalluhiniiboco imiyaavogomoro uujoho onoonoco uguubuumo ifinijitino fiivoma icacuuh. Jaamo cijigaiifaño fuucuujitihu; Jilliro guijeveti fiوفاño fatyucuubo.

²⁵ Miyanotiro, miyanotiro neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi; iimitifaño miguijevecubadihiica iicamo Moocaani Achi iijioco uguubujino. Jaanoco uguubumo fiivoma icaji. ²⁶ Moocaanima mitya icahi fiivoco aacijino. Jaabo Illico mityaco aciiboo tolliro Illi sitaaco fiivoco ihaciqui. ²⁷ Tolliro bu mitya iijioco aciiboo miyaminafañoti iimitino, iimino icano idugaacuqui, uujoho Miyaminafibadi Ifiivuubo iicamaño. ²⁸ Jinoti meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryiicino ciihojinofaño iicamo ihiimaaco uguubujino. ²⁹ Jaamo iiminoco omooniumo siino buheeteji fiivoma iicaqui. Jaanoti iimitinoco omooniumo buheeteji cijigaiifaño ifeequi.

Cristotí jjibogono.

³⁰ Miiro uujoho aivo, uuro tajeebiitiro moonijitirahi. Jaamaño uujoho iimitinoco dugaacuhi uco atajibabadi. Jaano uujoho udugaacuno miyaano tajeebiiti uuro iimogonoco omoonitimaño. Jilli Guihirubi uco agalluhiniibo iimogonocoro moonihi. ³¹ Uujoho uuro tafititro jjibuguruva tajibogo saatehedi ibocima chahajirahi. ³² Jaanotí sifi uudití jjibeguehi. Jaamaño uujoho gaajahi uudití diibo onoono miyaano iicanoco. ³³ Miiro amiihai saatohoco magalluuhi Juajaago diiboco idillutequi. Jaanoco diibo miyaanoco nuuhi. ³⁴ Jaarunofaño uujoho gaayicitihí miyaminaafi jjibogonoco. Jaarunoco uujoho jilli Juati amiihaico neehi. Jaamo uco mimiyaavogomoro mataajaji. ³⁵ Miiro Jua cijjigaimecu ijiganoro aachicibadi jeevauhi. Jaabo aachiciniunofaño amiihai jihachutagayiro imo imo mihicaushi. ³⁶ Jaaruno toono Jua jjibuguuno janaaniciví uujoho onoono jeevahi. Miiro Moocaani uco agalluubo atajibaunoco omoonino. Toonoro tahalliví jjibeguehi miyaano uco Moocaani agalluunoco. ³⁷ Tolliro bu Guihirubi uco agalluubo uuti jjibeguehi. Jaaruuboco amiihai safooba mahatyimetatihi, bu ihiimaaco safooba muguubutatihi icano. ³⁸ Tolliro bu diibo iiji amiihaifaño chahahi; Diibo agalluhiniiboco amiihai mimiyaavogotimaño. ³⁹ Miiro Caatinhaameque imino amiihai miihifinicihcáhi fiivo ifico toohaamefaño mahatyimeneque mihimogomoro. Jaano miiro toohaame uudití jjibuguruhaame. ⁴⁰ Jaarumo tajaa masaanoco mihimogotihí fiivoma mihicajiruneguiha. ⁴¹ Uujoho miyaminaa cahacisuko gaayicitihí. ⁴² Jaabadiro uujoho gaajahi amiihai Moocaanico magajititonoco. ⁴³ Miiro uujoho Guihirubi memeri saahinihi; Jaaruuboco uco magaayicitihí. Jaanotí sifi jilli ijeebiitiro asaaboco naha amiihai magaayicitirahi. ⁴⁴ ¿Milli jaamo mimiyaaveguejirahi sanomiro fahigovavi miyaminaa imihicacoro magaayicicasimo? Jaamaño toonoguiniodi idiliboro iicaabo Moocaaniti asaano imihicaco miguiinotihí. ⁴⁵ Jaanegui uudití mehesamaaidino: Caani imefeenevi miinhaico imitino neejibo, noomoro. Icaabo amiihai imitico eneejiibo Moise. Jaabo tajibafeenedi mataajibadi mehesicinirahi. ⁴⁶ Miiro Moiseque mimiyaavuguruva uco tolliro mimiyaaveguejirahi. Miiro diibo uuti caatiniuhi. ⁴⁷ Jaabo acaatiniunoco mimiyaavogotimo, ¿milli bu taajico mimiyaaveguejirahi?

Cinco Mildimoco Amachusuno.

(Mt 12.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 Toonobuunati Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivi. Jaaba momoro bu Tiberia onoomuuai. ² Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi sihidi ejeevanoco omooniiboro iguihuvamoco ubuheesunoco aatyimehicaunguihi. ³ Jaanegui Jesu ifabaihallivi ufuuboro jjibogominaama casiivuubo. ⁴ Jaasumi fiticuuno judiomí jjibaimo Pascua iicaujino. ⁵ Jaanaa Jesu emeeciubo atyimeuhi sihidi miyaminaa idojicuti asaaunoco. Jaanegui Felipe ruubo: ¿Cuucati fine machutaaco manaajejirahi jito imachuqui? nooboro.

⁶ Jilli Felipeque ruubo jilli diiboco inisuubo, ¿milli fine neejibo? onoomaño jilli omoonijinoco imino agaajacuuboro. ⁷ Jaanegui Felipe ruuhi: Fine doscientos denario ticovoyi manaajejirahi, machutaaco. Jaaruno famooviro ajashuno iifetejitirahi, nooboro.

⁸ Jaanegui ijiibogominaati saafi Andre Simon Pedro nahabo Jesuco nuuhi: ⁹Jineeri icase sase sahusedino sebada maahuno, bu miimisiici tavaabomisi icanoma iicase. ¹⁰Milli jaano tonoodino jinoodimo miyaminaavi ifetejirahi? nooboro.

¹⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: Diiitoco monoo icasiiicamaaiqui, nooboro. Jaamañeri sihidi ñaavahu icauhu. Jaanohallivi casiicamaaiumo cinco mildino gaifimi. ¹¹Jaadi Jesu imaa hunoco iiciuboro Moocaanico graciaco aaciuboro, toonoco ijiibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi giciniumoma. Tolliro bu itaavaco iifuumo iimuguudineheje.

¹² Jaanoco amachuumo utuvacuudi Jesu nuuhi, ijiibogominaaco: Paryi manaani ihatyuuvoco gañiicafototino iicaqui, nooboro.

¹³ Jaanoco ananiumo gahafusuuhu, jiiibainoco fahuseeci, siino miibaici icanoco sahusedino sebada maahuno iicaunoti aatyuvuunoco. ¹⁴Jaano Jesu sihidi ejeevano iifusuco eheetavuunoco aatyimeumoro diito nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi jiinijehallivi asaaujiibo, noomoro.

¹⁵ Jaamoro Jesuco iiciumoro satyuujirumo aivojiiboti iheetavequi. Jaanoco agaajaciuboro iinoro fuubo siino ifabaijaagovi.

Jesu Nifaihuhallidi Iguehi.

(Mt 12.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Jaanaa mihiijicuudi ijiibogominaa muuajaago fuuhi. ¹⁷Jaamoro meenegafaño ijicamaaiumoro fuumo onegueehi Capernaujaagovi. Jaanaa civucuuno. Jaarunaa Jesu diitojaa gaseutihi. ¹⁸Jaanaa imuuaifa ticovauno sihidi guibuhuba asaauno. ¹⁹Jaamo ufuumo sahuse juugahuseti sano idiino kilometronohachuta icacuumaaca Jesu saaushi nifaihuhallidi igooboro. Jaaboco aatyimeumoro sihidi igutuumo. ²⁰Jaarunaa diitoco nuubo: Uijoho; mihiiguejirahana, nooboro.

²¹ Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafaño gaayiciuhi. Jaadi goovano iifutuumo ufuuhigo.

Miyaminaa Jesuco Guiinehi.

²² Jaano sesevedi toonegueehivi miyaminaa ifitafutuumo gaajauhi sagaaro meenega iicaunoco. Jaagafaño Jesu ijiibogominaama footinaaca diito iinoro fuumo. ²³Jaanaa bu sagahaje gaseuhu Tiberia cuumiti asaauno, jaagahaje cañavuhi Jesu graciaco aaciunbuunati maahunoco amachuuno fiitino. ²⁴Jaamañovi Jesu, ijiibogominaa icanachahaunoco miyaminaa aatyimeumoro toono imeenenefaño ijicamaaiumoro fuumo Capernaujaago Jesuco guinomoro.

Jesu Fiivoco Aacineguiiha Diiboco Fiivo Maahuti Momonimo.

²⁵ Jaaboco onogoo muuaivi aatyimeumoro nuumo: Jiiibogominaafi, ñcusumi gasehinihi? noomoro.

²⁶ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Jilli mamachuhinimo mutuvahininezguiiha uco miguiinehi. Jilli sihidi ejeevanoco eheetavehininoco mimiyaaveneguiiha icatino. ²⁷Jaanegui ifinino machutaguiiha mududicamaaidino, ifinijitino fiivoco aacino machutaguiiha mududicamaaje. Toonoco uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo amiihaico aacijino. Toonoti uujoho Moocaaniti asaanoco miyaminaa igaajaqui, bu uuvi Moocaani igaajataco ificucuuno ican, nooboro.

²⁸ Jaanegui diiboco dillumo: ¿Milli jaanegui momooniji Moocaani iijico meheetavequi? noomoro.

²⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo uco agalluuboco amiihai mimiyaavogonoco, nooboro.

³⁰ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidí ejeevanoco miihaiico dihifusu maatyimemere ico mimiyaaveguequi? ³¹ Miilo moheedeetemihai machuuhi mana onoonoco sicaihigovi iicausumi, oono Caatinihaamefaño: Niquejeo maahunoco machusuubo, onoobadi, noomoro.

³² Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaiico neehi: Moise amiihaiico niqueje maahuco acitihi, Guihirubi amiihaiico jino miya maahu niqueje maahuco acihi. ³³ Jaano jino Moocaani maahu diibo niquejefañoti iniitoobo jiinijeminaaco fiivoco aaciibo, nooboro.

³⁴ Jaanegui nuum: Aivojiibo, fahijivarо miihaiico toono maahuco daacichiica, noomoro.

³⁵ Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo ajebavacuujithi, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivucuujithi icano.

³⁶ Miilo amiihaiico uujoho eneehinicuubadi: Uco mahatyimecuurumo uco mimiyaaveguecatihi. ³⁷ Miilo paryi fanooro Guihirubi uco aacino tajaa saaji, tolliro bu tajaa asaamoco uujoho buhi gañijijithi. ³⁸ Uujoho niquejefañoti niitehinitihi uuro iimogonoc mooniqui icatino, jilli uco agalluuhiniibo iimogobadi mooniqui saahinihi. ³⁹ Jaano jino Guihirubi uco agalluuhiniibo iimogono; Paryi diibo uco aacimoco saatohobaco jeevesutiiibo paryi famoocoro ufucu niinofucusumi buheetesuji. ⁴⁰ Jaano jino uco agalluuhiniibo iimogono; Paryi famooro miyaminaa Moocaani Seemeneque aatyimemere imiyaavogomo ifinijitino fiivoma iicaqui. Jaamoco uujoho niinofucusumi buheetesuji, nooboro.

⁴¹ Jaanegui judiomи ticovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho fiivo maahu niquejefañotti iniitubo, unuuneguiha ⁴² neehicauhi: ¿Nacu jaani Jesu Jose achi icatiibо? ¿Miilo caani, seejí icamoco miihai magaajahi? ¿Milli jaabo: Uujoho niquejefañoti niitehi, neehicahi? noomoro.

⁴³ Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufeni toono amiihai dejecufiraco.

⁴⁴ Miihaiñooba tajaa saajitirahi Guihirubi uco agalluuhiniibo tajaa isivatiruva. Jaamoco uujoho buheetesuji ufucu niinofucu. ⁴⁵ Miilo, Moocaani iimaaminaa aamefaño jilli noon: Moocaani famoocoro jiibegueji, noonoro. Jaabadi famooro Moocaanico uguubuumoro diiboti agaajamo tajaa saahi.

⁴⁶ Miihaiñooba Moocaanico atyimetihи idiboro uujoho Moocaanitи asaaubo Moocaanico atyimehi. ⁴⁷ Miyanotiro, miyanotiro amiihaiico neehi: Uco imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icaji. ⁴⁸ Uujoho fiivo maahu. ⁴⁹ Miilo amiihai eedeete manaaco sicaihigovi amachuurumo chuumuuhi. ⁵⁰ Jaanoti naha jino niquejefañoti iniiton maahu. Jaanoti amachumo guijevetimo iicaqui. ⁵¹ Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañotti niitehinitihi. Jaamo uco agaayicimo ifinijitino fiivoma icaji. Jaano maahuco uujoho aacino taahucu. Jaanoco uujoho jiinijeminaahallivi aacijino, nooboro.

⁵² Jaanegui judiomи ticovauhi sanomiro iimaacasiumo: ¿Milli jaabo jaani miihaiico duusujirahi ihuucuco? noomoro.

⁵³ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaiico neehi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uucuco muduutihachijiji, bu itiijohoco mahadutihachijiji icano fiivoma mihicajithi. ⁵⁴ Jaanoti taahucuco

amachuubo, tatyijohoco aaduubo icano ifinijitino fiivoma icaji. Jaaboco uujoho niinofucu buheetesuji.⁵⁵ Jaano tafi miya machuta, tatyijohoho miya adufaihu icano.⁵⁶ Jaamo tafico amachumo, tatyijohoco aadumo icano uuma icahi. Jaamoma bu uujoho tolliro icahi.⁵⁷ Miilo Moocaani uco agalluubo ifiima icahi, jaaberri uujoho icahi icano. Jaabadiro uco amachuubo uuri icaji.⁵⁸ Jino niquejeti iniituuno maahu; amiihai caanimihai manaaco amachuumo iguijeveubadi iicano icatino. Jaanoti jihicati amachumo ifinijitino fiivoma icaji, nooboro.

⁵⁹ Jilli nuubo Jesu Capernau cuumi sinagogajafaño ijibuguubo.

Jesu Iimaa Fiivoco Acihi.

⁶⁰ Jaanoco sihidi saatoho ijibogominaa uguubuumoro nuuhi: Aivo jihimaa sihidi jeevahi. ¿Miijoho fine gaayicijirahi? noomoro.

⁶¹ Jaanoco Jesu ijibogominaa onocasiunoco agaajaciuboro nuubo: ¿Jaano nacu amiihaico imitino moonihi?⁶² ¿Millijiru fine imi, uujoho Miyaminafibaldi Ifiivuuboco caamo iticoni iicauhigo ofooboco mahatyimeruva?⁶³ Miilo Moocaani Gaija miinoco fiivoco acihi. Jaanoti muuhucu jilli jihovono. Jaanoti naha jino uujoho ihiimaano amiihai jeebiico ifinijitino fiivoco aaciijino.

⁶⁴ Jaarunofaño icamo amiihaiti saatoho imiyaavogotimo, nooboro. Miilo Jesu imegaviro gaajacuuhu imiyaaveguejitimoco, bu diiboco igaicaauqui aaciijiiboco icano.⁶⁵ Jaamaño nuubo: Toonegui amiihaico neehinihi: Mihaiñooba tajaa saajitirahi Guihirubi tajaa isivatiruva, nooboro.

⁶⁶ Jaasumitiro sihidi saatoho diiboo dojicuti efeehicaumo diibediti udugaavuumoro diiboma fuucuutimo.⁶⁷ Jaanegui Jesu saatoho ijibogominaa fahuseeci motihaiti miiimisiici icano iicaumoco nuubo: ¿Nacu bu amiihai tolliro diitobadiro mefeeji? nooboro.

⁶⁸ Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuuhi: ¿Aivojibo, mijaago bu miihai mefeejerahi? Miilo iima icano ifinijitino fiivo iimaa.⁶⁹ Miilo miihai mimiyaaveguehinicuhi. Jaamoro magaajahi ijohohi Cristo Moocaani iicaabo Seemene idicanoco, nooboro.

⁷⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihai docedimoco uujoho icihinihi. Jaamo amiihaifañoti iicaabo saafi ijii iicaabo, nooboro.

⁷¹ Jilli nuubo Juda Iscariote Simon achiditi. Jaabo Juda docedimoobo iicaubo Jesucristoco iguijeniqui aaciijiibo.

Jesuco Inahabomi Miyaaveguehicautihi.

7 Jaanobuunati Jesu Galilea jiinijeri igooboro feehicaahi. Jaaboro Judea jiinijevi ofoonoco imeguehicautiibo judiomu diiboco tahi agaicaauguuneguiha.² Jaanaa fiiticuuno tabernaculojano jiibaimo iicaujino; tusumi judiomu nijeganofañoro icanicimo.³ Jaaneguiha Jesuco inahabomi nuuhi: Jinooti difo Judeavi. Tahi iicamo didojicuti ofoonicimo edeetavonoco ihatyimeequi.⁴ Miilo miihaiñooba miyaminaaco ifiico igaaajasuqui omoonimo toovono moonitatihhi, tolli bu omooniiboo famoo imfeeneviro moonihica, noomoro.

⁵ Jilli nuumo inahabomi icarumo diiboco imiyaaveguehicautimaño.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuvíhiica uujoho iifototíhiica. Jaanoti amiihaidi naha fafucuvaro imihu.⁷ Miilo amiihaico jiinijeminaa jiiheguetihi. Jaanoti uco jiihegueme diito imitico onoonohalliti.

⁸ Amiihairyo tobaimojaago mofoo. Jaanoti uujoho tobaimovi footíhiica

tahoovofucuvihiiaca uuoho ifototihu, nooboro. ⁹Diitoco tolli unuuboro fitafutuubo Galileavi.

Jesu Fuuhi Nijegano Jiibaimovi.

¹⁰Jaadi inahabomi tobaimojaa ufuunobuunati, Jesu tolliro bu fuuhi. Jaaruubo foovono fuutiiboo, toovonoro fuubo saatohoba diiboco aatyimeujiruneguihi. ¹¹Jaaboco judiomu tobaimoguiino iguiinomoro neehicauhi: ¿Cuuca fine iicaabo? noomoro.

¹²Jaabediti sihidi miyaminaa mîribacasihicaudi. Saatoho neehicauhi: Aivo imihuseebe, noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Imitiiboo miyaminaaco bañihicaabo, noomoro.

¹³Jaarumo mîihaiñooba foovono diibediti iimaahicautihi judiomu nîhicuti.

¹⁴Jaanaa ijîibaimo feeneveunaaca Jesu templojafaño jicafutuuhi. Jaaboro ticovaubo ijîibuguubo. ¹⁵Jaaneri judiomu sihidi eheetyemere neehicauhi: ¿Milli jaabo sihidi fanoovaco gaajahi aamenefaño icautíruubo? noomoro.

¹⁶Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uuoho tajeebiitiro jiibogotihu uco agalluhiniiboo jiibogoco uuoho jiibeguehi. ¹⁷Cajaatyohacho Moocaani iimogonocoro omoonigomo, gaajaji Moocaani jiibogoco ijîibogonoco nacu tajeebiitiro uuoho onono iicanoco. ¹⁸Jaanoti ijeebiitiro ihiimaabo diiboco miyaminaa obocigonoco imgueefihi. Jaanoti diiboco agalluhiniiboco obocigoobo, miyanoco iimaahi. Jaabofaño bañifira chahahi.

¹⁹Miîro amîîhaico Moise tajiibaco aciuhi. Jaarunoco amîîhaiti saatohoba imino moonitihu. ¿Collihi jaamo uco magaicaaujirahi? nooboro.

²⁰Jaanegui miyaminaa iimusuuhi: Hijoho ijima diicahi. ¿Miijoho nacu ico gaicaaujirahi? noomoro.

²¹Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisifucusumi omoonihinineri famooro meheetyehinihi. ²²Miîro Moise amîîhaico tajiibauhi amîîhai meehe nigaci quiticico. Jaarunoco diibo ticoniutihu omoonubo, amîîhai eedeetemihai toonoco ticoniuhu eheetavuumo. Jaanoco amîîhai jaguisifucusumi meheetavonicihu. ²³Jaano Moise tajiiba gañiicafototino iicaqui momoonimoro jaguisifucusumi gaifi seemene meeheque miquiticinicihu. ¿Jaamo collîhi tajaa misifiratehi jaguisifucusumi saafi miyaminaafico faabohocoro ubuheesuhininhalliti? ²⁴Imino meecitimoro saatohoditi mihiimaadino. Jari imino magaajaadi mihiimaa, nooboro.

¿Naa Fine Jaani Cristo?

²⁵Jaanaa saatoho Jerusaleri iicahicaumo nuuhi: ¿Nacu jaanico iguijeniqui iguiinehicaabo icatiiboo? ²⁶Memeecî ono famoofeeneviro iimaaruuboco mîihaiñooba milli moonitihu: ¿Naa fine jisumi aivojito gaajacuuhu diibo Cristo iicanoco? ²⁷Jaanoti mîihai magaajahi tahigoti diibo asaahigoco. Jaanoti Cristo asaadi mîihaiñooba gaajajitihu cuucati diibo asaanoco, noomoro.

²⁸Jaanegui Jesu templojafaño ijîibuguumañoti sefano nuubo: Uco naa amîîhai magaajahi tahigoti asaahigoco. Jaaruubo uuoho tajeebiitiro saatihi. Jaabo uco agalluhiniiboo miyaabo iicaaboco amîîhai magaajatihu.

²⁹Jaanoti uuoho diiboco gaajahi diiboti asaahinimaño. Miîro diibo uco galluhinihu, nooboro.

³⁰Jaanegui diito diiboco gaayiciujirahi diiboco icivojaaniqui. Jaarunofaño mîihaiñooba diiboco gaayiciutihu ihoovofucuví iifutuutimaño.

³¹ Jaarunofaño sihidi diitoti saatoho diiboco miyaavuguuhi. Jaamoro nuuhi: ¿Nacu Cristo asaadi jaani sihidi ejeevanoco eheetavehicano janaanici eetavejiruubo fine? noomoro.

Fariseomi Sisiminaaco Galluuhi Jesuco Igaayicíqui.

³² Jaanoco fariseomi guubuuhi miyaminaa toonoti imiribacasiunoco. Jaaneguiiha sacerdotemí aivojito, fariseomi icamo sisiminaaco galluuhi Jesuco igaayicíqui. ³³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica amiihaima icaji. Jaadí dojicuviro feeji uco agalluubojaago. ³⁴ Jaaboco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihi uujoho iicahigo amiihai mihifetejitimaño uco mahatyimejitihi.

³⁵ Jaanegui judiomí sanomiro noocasiuhi: ¿Cuuca fine jaabo ofooboco mahatyimejitihi? ¿Nacu fine griegomifeenevi judiomí agavaracínimojaago feejiibo griegomico ijibeguequi? ³⁶ ¿Milli fine eneejirunoco oono miíhaico noobo: Uco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihi uujoho iicahigo mihifetejitimanó, noobo? noomoro.

Moocaani Gaija Fiivo Muuai Nifaihubadi Icaabo.

³⁷ Jaanaa niinofucu imiya jiibaimofucu Jesu agañivuuboro sefano nuuhi: Saatoho adufirari mihiacahachiji tajaa masaamoro, mahaduva. ³⁸ Uco imiyaavogoobo, Caatininhaamefaño onoobadi: Dijeebiifañoti fiivo muuai nifaihu cuuji, nooboro.

³⁹ Jillí Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igaijaco agaayicjinoco. Tusumihiiica Moocaani Gaija niitutuhiica Jesu niquejefáño ufutimañehiica.

Miyaminaa Dugaavocasiuhi.

⁴⁰ Jillí Jesu unuunoco diitofeeneti saatoho uguubuumoro nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi asaajiibo, noomoro.

⁴¹ Jaanotí saatoho neehicauhi: Jaani Cristo, noomoro. Jaanotí saatoho neehicauhi: ¿Nacu Galileati Cristo saajirahi? ⁴² Miiro Caatininhaamefaño noono: Cristo saaji, Aivojíibo David yotofañoti tolliro Belen allio cuumijefañoti David iicauhigoti saajiibo, noono, noomoro.

⁴³ Jaamoro miyaminaa fahigova dugaavocasiuhi Jesuhalliti. ⁴⁴ Jaanegui diitoti saatoho diiboco igaayicíqui mooniurahi. Jaarumo saatohoba milli diiboco mooniutíhi.

Aivojito Jesuco Miyaavogotíhi.

⁴⁵ Jaanaa isisiminaa tahigoti siino saauhi. Jaamoco sacerdotemí aivojito fariseomi icamo nuuhi: ¿Collihi jana jaaboco misivatihí? noomoro.

⁴⁶ Jaanegui isisiminaa iimusuuhi: ¡Aivo chahamo saatohoba diibobadi ihimaamo! noomoro.

⁴⁷ Jaanegui fariseomi diitoco nuuhi: ¿Tolliro bu nacu amiihai diiboo abafinoco mimiyaaveguehi? ⁴⁸ ¿Nacu amiihaidi saatoho aivojítoti, fariseomiti icano miyaaveguehi? Imiyaavogotimo duhu. ⁴⁹ Jaanotí jito miyaminaa tajíibaco agaajatimo jillí cijigaifaño efeejimo, noomoro.

⁵⁰ Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco fucu emeecijeubo, nuuhi: ⁵¹ ¿Nacu miihai tajíiba saafi miyaminaafico: Iimiti, neejirahi, iticoni diiboo omooninoco gaajacitimoro? nooboro.

⁵² Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu iijoho Galileaoobo? Eneecau, imino Caatininhaameque dihiifinici Galileati Moocaani iimaaminaa saatatíhi, noomoro ⁵³ ijeevadi sahaje iijanojaa foociniumo.

Gaifiimima Iicafifigo.

8 Jaanoti Jesu fuuhi Olivohono iicagajjaago.² Jaano seseevedi fucuro Jesu siino templojafaño saauhi. Jaabojaago sihidi miyaminaa saauhi. Jaamoco acasiivuuboro ticovaubo ijiibuguubo.³ Jaanaa fariseomi, caatiniminaa icamo diibojaa sivauhi gaigooco gaifimima iicafihicaugoco. Jaagoco diitofeenevi ificuumoro⁴ nuumo: Aivojiibo Jesu, jaamo aiji icanaaca, sifiima faguifaño icagoco mahatyimehi.⁵ Miiro Moise itajibaafaño jilli miihaico neehi: Tollì iicagoco guiisiri mahaamimoro magaicaau, noboron. ¿Jana ijohoh milli neehi? noomoro.

⁶ Jillì nuumo diiboco inisuumo, iifurumo toonohalliti diiboco icivojaaniqui. Jaanegui Jesu jiinijehallivi idijiivuuboro ticovaubo ihusegairi jiinijeque acaatininubo.⁷ Jaarunaa suufenitimo diiboco idilluhicaunegui, agañiivuuboro diitoco nuuhi: Eneecata amiihaiti saatoho imitima machahamo miticoni diigoco guiisibari mahaamimo,⁸ nooboro siino idijiivuuboro ijiiujeque caatinihicauhi.⁹ Jillì unuunoco uguubuumoro tolliro diito iimitima iicaunoco ijeebiisañodi agaajaumoro ihamiyatotì ticovaumo safisari ofooociniumo. Jaanaa Jesu diigo icanoro covovacafutuhi tomañovi.¹⁰ Jaadi Jesu agañiivuudi miihaiñoobaco atyimecuutibo, idigoro diigo toonovi ifitafutuugoco aatyimeuboro nuubo: Gaigo, ćcuuca icamo dihallivi imitino ihiimaahicamo? ¿Miiro saatohoba ico milli moonitihu? nooboro.

¹¹ Jaanegui nuugo: Aivojiibo, saatohoba milli uco moonitihu, noogoro. Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo milli ico moonitihu. Fuucu. Jaagoro siino imitino diicacuujirahana, nooboro.

Jesu Miyaminaa Jeebiinoco Aachiciniibo.

¹² Jaadi siino Jesu ihiimaauboro miyaminaaco nuubo: Uujoho jiinijeminaa jeebiico aachiciniibo, tadyojicuti asaabò civohi icajitihu. Jaano ifinijitino fiivoco aacino foovoma icajiibo.

¹³ Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Ijohoh difiitiro diibeguehicali. Jaano dijibogo ibocima chahahi, noomoro.

¹⁴ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jaaruno uujoho tahalliviro ijiibuguruno tajibaibogu ibocima icahi, uujoho asaahinihigoco, ofoohogoco icanoo agaajamaño. Jaanoti amiihai magaatjatihi uujoho tahigoti asaahinihigoco, ofoohogoco icanoo.¹⁵ Jaamo amiihai miyaminaa imitico meneehi jiinijeminaa tajibaifeenedi. Jaanoti uujoho miihaiñoobaco dugaacutihu.¹⁶ Jaanoti dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru, saafiro uujoho icatihi, Guihirubi uco agalluuuhiniiboma mihicamaño.¹⁷ Miiro amiihai tajiba aamefaño noocinino: Miimisiici ijibogono ibocima icahi, noonoro.¹⁸ Miiro uujoho tafititro ijibeguehi, tolliro bu Guihirubi uco agalluuuhiniiboma uuti ijibeguehi icanoo, nooboro.

¹⁹ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Cuuuca nacu diicaani icahicahi? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco amiihai magaatjatihi, bu tolliro Guihirubico magaatjatihi icanoo. Jaanoti uco magaajaruva tolliro Guihirubico magaatjirahi, nooboro.

²⁰ Jillì Jesu nuuhi templojafaño ijiibuguubo nihibamico ijicuhicauno cojivi. Jaaruuboco miihaiñooba gaayiciutihu, ihoovovi iifutuutimaño.

²¹ Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyimetimoro amiihai imitmaryo miguijeveji. Uujoho ofoohigo amiihai mefereejihi, nuubo.

²² Jaanegui judiomí nuuhi: ¿Nacu fine iinoro ifiico guijenijiibo. Jaamaño: Uujoho ofoohi mefereejihi, noobo, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu nuuhi: Amiihai baaoto. Jaanoti uujoho caamoobo. Amiihai jijeminaa. Jaanoti uujoho jijeminaafi icatihi. ²⁴ Jaamaño amiihaico: Amiihai imitímaryo miguijeveji, neehi. Miilo uco mimiyaavogotihachiji amiihai imitímaryo miguijeveji, nooboro.

²⁵ Jaanegui dilluumo: ¿Mijoho nacu ijoho? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicijetiro amiihaico neehicacuuh.

²⁶ Sihidi icano amiihaico eneejino, amiihaiti udugaacujino icano. Jaarunofaño uco agallubo miyaanocoro neefihi. Jaabo uujoho diiboti uguubuunoco jiinjeminaaco jiibeguehicahi, nooboro.

²⁷ Jaarunoco diito gaajahicautihi Moocaaniditi ihimaahicaunoco.

²⁸ Jaadi nuubo: Jari caamovi Miyaminaafibadi Ifiivuboco guijeve imohobujehallivi magaaiiyicidi magaajaji, uujoho diiboro iicanoco. Tolliro bu tajeobiitiro uujoho omoonihiatino magaajaji, bu tolliro Guihirubi uco ijibeguehicanocoro omoonihiacanoco icano. ²⁹ Uco agalluuhiñiibo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco jeevesutihu, diibo iimogonocoro omoonihiacamaño, nooboro.

³⁰ Jilli Jesu unuunoti saatoho sihidi diiboco miyaavuguuhi.

Moocaani Seeme, Bu Imitino Jijovoto Icamohallivi Jesu Iimaano.

³¹ Jaanegui judiomí diiboco imiyaavuguudimoco Jesu nuuhi: Taajico jeevesutimo mihicahachiji miyaano tajii bogominaa mihicaji. ³² Jaachiji magaajaji miyaanoco. Jaano miyaano amiihaico imitifañoti sinaayuji, nooboro.

³³ Jaanegui diito nuuhi: Miihai Abraham iyaachimihai mihicamo sita jijovoto mihicatatihi. ¿Milliti jaabo miîhaico ijoho misinaayucafeteji neehi? noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Paryi famooro imitico omooniimo, imiti jijovoto. ³⁵ Jaamaño jijovooboti iicaabo ihaivojiibo seemefañodi icatatihi. Jaanoti iseemene diitofañodi icanicihi. ³⁶ Jaamaño uujoho Moocaani Seemene amiihaico isinaayuhachiji miyanotiro jijovoto mihicacuujitih. ³⁷ Uujoho gaajarahi amiihai Abraham iyaachimihai mihicanoco. Jaarumo uco magaicaauguehicahi, uujoho onoonoco muuguubtimoro. ³⁸ Uujoho iimaahicahi Guihirubi uco ijibogobadi. Jaanoti amiihai momoonihiacahi amiihai caani ijibogobadi, nooboro.

Diito Caani, Ijì.

³⁹ Jaanegui diito nuuhi: Miihai caani Abraham, noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amiihai caani Abraham icaruva diibo omooniubadi momoonijirahi. ⁴⁰ ¿Collihi jaamo uco magaicaaujirahi? Tollri iicanoco Abraham safooba mooniutihu. Miilo amiihaico miyaanoco jiibeguehicahi Moocaani uco unuubadi. ⁴¹ Jaanoti amiihai, amiihai caani momooninicibadi momoonihiacahi, nooboro.

Jaanegui nuumo: Miihai ajeva seeme mihicatihu, saafiro miihai caani Moocaani, noomoro.

⁴² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihai caani Moocaani icaruva uco magajijirahi. Uujoho diiboaagotí saahinihi, tajeobiitiro uujoho saahinitihu diibo uco agalluuhininegwi saahinihi. ⁴³ ¿Collihi

jaamo taajico muguubuhicatihi? ¿Collahi tajibogoco mihimeguehicatihi muguubunoco? ⁴⁴ Amiihai caani fji. Jaabo onoobadi momooninoco mihimeguehicahi. Miilo diibo siicijetiro imoyiiciibo miyaminaaco agaicaunoco, imoyiicitatiibo miyaanofaño iicanoco. Jaaboma miyaano chahahi, jihovoobo iicamaño sicamañooco iimaabo, bañifiira caani iicamaño bañifiifib. ⁴⁵ Jaanoti uujoho miyaanoco unuurunoco uco mimiyaaveguehicatihi. ⁴⁶ ¿Nacu miijoho amiihaiti saatohoo ifusujirah tafifa sanogayiba imiti iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco; ¿Collahi uco mimiyaaveguehicatihi? ⁴⁷ Moocaanitahe iicaabo, Moocaani ijico guubunichihi. Jaanoti amiihai Moocaanita mihicatimaño Moocaani ijico muguubugotihu, nooboro.

Cristo Sahijitiro Iicacuubo.

⁴⁸ Jaanegui judiomí iimusuuhi: Aivo miyaano ijoho samariaoboo idicanoco ico monoono. Jaabo ijima diicahi, noomoro.

⁴⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho ijima icatihi, uujoho Guihirubico bociguehi. Jaaruuboco uco amiihai mobocigotihu. ⁵⁰ Jaaruubo uujoho tafi bocigoco guinotihu, iicaabo saafi uco obocigonoco iguinooboro udugaacuubo. ⁵¹ Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Taajico imimiyaaavogomo ifinijitino guijevefaño feejitihi, nooboro.

⁵² Jaanegui diiboco judiomí iimusuuhi: Jisu aivo imino magaajacuuhi ijima idicanoco. Miilo Abraham, bu paryi Moocaani iimaaminaa icamo paryi guiveveuhi. ¿Milli jaabo ijoho neehi: Taajico uguubumo guijevetimo icaji? nooboro. ⁵³ ¿Nacu ijoho mootadi Abraham janaanici deevalhi? Jaaruubo du guiveveuhi, bu paryi Moocaani iimaaminaa icaurumo guiveveuhi. ¿Jaanoti miijoho ijoho idiicaabo guijevetiibo diicaj? noomoro.

⁵⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho taficoro bocigoruva, uuro obocigono jaaducafetejirahi. Guihirubi uco bociguehi diiboco amiihai Moocaani monoobo. ⁵⁵ Jaaruuboco amiihai magaajatihi. Jaanoti uujoho naahaa gaajahi. Jaanoti: Uujoho diiboco gaajatihi, nuuruva amiihaibadi bañififirahi. Miyanotiro uujoho diiboco agaajamaño diibo ijico moonihi. ⁵⁶ Miilo Abraham amiihai tyadi imo imo icaahi uco aatyimegueuboro. Jaabo uujoho asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.

⁵⁷ Jaanegui judiomí diiboco nuuhi: ¿Milli jaabo cincuentadino ficabano diicatiibo, Abrahamco daatyimeuhi? noomoro.

⁵⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Abraham chahaunaacaro uujoho icacuuhi, nooboro.

⁵⁹ Jaanegui guisibanco icíumo diiboco ihaamiqui. Jaarunaa Jesu templojafaño afataniivuboro diitofeedni ihiinehiniuboro fuuhi.

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotiro Ihaallino Isicautiiboco.

9 Jaanaa Jesu afatyubo atyimeuhi ifiivuunotiro aatyimeutiiiboco.

² Jaabediti ijibogominaa Jesuco dilluuh: ¿Mojibogominaafi, miijoho imitico omooniumaño, jaani atyimetiiibo fiivuuh, caanimisi nacu diibo? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimisi, diibo icano imitico omooniumaño icatino. Jilli Moocaani mitya diibovi ihifusucafetequi ifiivuuno. ⁴ Miilo cuuje iicanohachuta uco agalluhiniiboo dudicamaajequ eetavehi. Jaanoti mihijicuudi miihaiñooba dudicamaaitacuutatihi. ⁵ Miilo jino jiinjehalliri iicanohachuta uujoho

jiinijeminaaco achicinihi,⁶ nooboro jiinijehallivi ijiireuboro toonoco jiinima illiheeniuboro jjiniri aatyimeutiiboo aalliiñoco nicuubo.⁷ Jaaboro diiboco nuubo: Foobo Galluuba jicooba nifaihuri nitito, nooboro. Jaaba jicooba momo hebreo ijiri Siloe. Jaanegui initamaajieuboro tahigoti atyimecuubo saauhi.⁸ Jaanegui ifititinominaa iticoni atyimetiiiboo iicahicaunoco agaajaumo nuuhi: ¿Nacu jaani oono acasiivooboro nihibamico idilluhicaubo icatiiboo? noomoro.

⁹ Jaanotí saatoho: Jiihi, diibo, neehicauhi. Jaanotí saatoho: Sifi diibobadi ejeevaabo, neehicauhi. Jaarunofaño diibo neehicauhi: Uujoho diiboro, nooboro.

¹⁰ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Milli jaano ico dihaalliino faayacafetehi? noomoro.

¹¹ Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiinico ijirema eetavooboro uco tahaalliinoco nicuhi. Jaaboro uco noobo: Foobo Siloe jicoobafaño nitito, eneenegui ofooboro nitijehiníhi. Jaaneri tahaalliino uco faayacafetehiníhi, nooboro.

¹² Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.

Jaarunaa diibo: Coo, gaajatihí, nuuhi.

Fariseomi Dilluuhi Diiboco.

¹³ Jaadí diibo aatyimehicautiiboco satyuumo fariseomi imegavi.

¹⁴ Jaanaaca diiboco Jesu jiinibari ihaalliinoco ataabuuboro ubuheetesuufucuu jaguisifucuu.¹⁵ Jaaboco siino fariseomi dilluuhi: ¿Milli ico dihaalliino faayacafetehiníhi? noomoro.

Jaanegui nuubo: Jiinibari uco tahaalliinoco nicuhiniiboo. Jaanoco initamaainineri atyimehi, nooboro.

¹⁶ Jaanegui fariseomití saatoho nuuhi: Diibo Moocaaniti saatihí. Jaamaño jaguisifucu imino toomotiiboo, noomoro.

Jaanotí saatoho neehicauhi: Imitiminaafi iicaruva jino sihidi ejeevano mityaco eetavejitiuruubo, noomoro. Jaamaño diito sanoodimo dugaacamaaiuhi.

¹⁷ Jaamoro siino aallivautiiboco nuumo: Jaanotí ijoho, ¿milli neehi dihaalliinoco afayaicihiibediti? noomoro.

Jaanegui nuubo: Eti, Moocaani iimaaminaafi, nooboro.

¹⁸ Jaarunaa judiomí miyaavuguutihi diibo ihaalliinoco afayaiciunoco icano. Jaamoro caanimísico cuuhuvaumo igaajaqui.¹⁹ Jaadí diitisico dilluumo: ¿Naa jaani amiisi seemene aallivatiiboo ifiivuubo meneehicaabo? ¿Milli bu jaabo oono ihaalliinoma icahi? noomoro.

²⁰ Jaanegui caanimisi nuuhi: Jiihi, magaajahi diibo moseemene aallivatiiboo ifiivuunoco.²¹ Jaaruno magaajatihí fine millihacho tahi atyimeebe, bu tolliro magaajatihí miijohohacho fine diiboco ubuheesuhiníno. Tahi diiboco midillu, diibo amiyaaburucu; tahi millihacho amiihaico jibeguejiibo, noomisiro.

²² Jillí caanimisi nuuhi, judiomíco iiguiumisiro, judiomí cajaatyohacho, Jesuco: Cristo, onoomoco sinagogajafañoti magañiji, noomoro ifitacucasiuno ñihicuti.²³ Jilliti caanimisi: Amiyaaburucu tahi diiboco midillu, nuuhi.

²⁴ Jaanegui siino coovaumo ihaalliinoma achahauboco. Jaamoro diiboco nuumo: Moocaanicoro dihimo. Jaanotí diibo imitiminaafi iicanoco miihai magaajahi, noomoro.

²⁵ Jaanegui diibo iimusuh: Coo, tahi fine imitiminaafi uuoho gaajatihi. Idiinocoro gaajahi uujoho aatyimeutiruubo jisumi aatyimeneque, nooboro.

²⁶ Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Milli dihaalliiñoco omooniñinineri daatyimehi? noomoro.

²⁷ Jaanegui nuubo: Amiihaico jiibugucuurahi. Jaarunoco mimiyaavogotimoro bu ćcollihi siino muguubujirahi? ¿Nacu bu amiihai tolliro diibo jiibogominaati mihicajirahi? nooboro.

²⁸ Jaanegui diiboco iibaumoro nuumo: Hijohnaa diibo jiibogominaafi. Jaanoti miihai Moise jiibogominaa. ²⁹ Miihai magaajahi Moocaani Moisema ihiimaunoco. Jaanoti magaajatihi diibo cuucatiobo iicanoco, noomoro.

³⁰ Jaanegui diibo iimusuh: Toono aivo uudi sihidi jeevahi, cuucatiobohacho diibo iicanoco magaajatino. Jaabo uco tahaalliiñoco atyimesubo. ³¹ Miiro miihairyo magaajahi imitiminaaco Moocaani uguubunicitinoco. Jaanoti diibogaagodí iicamoro, diibo iimogobadi omoonimoco icano guubuniciiboo. ³² Siicijetiro guuburatatin saatohoba ifivonotiro aatyimetiiñoco atyimesumo onoonoco. ³³ Jaani Moocaaniti isaatiruva milliba moonijitiruubo, nooboro.

³⁴ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Hijoho aivo sihidi imitima ifiivuubo, miihaiico diibeguejira? noomoro diiboco gañiiñumo sinagogajati.

Jesuco Imiyaavogotimo Aatyimetiiñobadí Jeevahi.

³⁵ Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañiiunoco. Jaaboco atyimeuboro nuubo: ¿Hijoho miyaaveguehi Moocaani Achico? nooboro.

³⁶ Jaanegui diibo iimusuh: Aivojiiboo, uco diibogo miijoho diibo miyaaveguequi, nooboro.

³⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Hiro daatyimecuuhi. Jino uiujoho diibo iima ihiimaabo, nooboro.

³⁸ Jaanegui diibo Jesu imega ememuiivuuboro nuuhi: Miyaaveguehi, aivojiiboo, nooboro.

³⁹ Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jijehallivi saahinihi dugaacuguiiha, atyimetimo ihatyimequi. Jaanoti atyimeme, atyimecuutimo iicaqui, nooboro.

⁴⁰ Jaanegui saatoho fariseomi diiboma iicaumo jilli diibo unuunoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Nacu bu miihai tolliro mahatyimetimo? noomoro.

⁴¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuh: Amiihai aalliino ihifuvusutiruva amiihai imitima machahajirahi. Jaanoti: Mahatyimehi, monoomaño amiihai imitima mihicahi, nooboro.

Ovejamí Mecuvi Ohoovicino.

(Heb 12.20; 1Ped 5.4)

10 Miyanotiro amiihaico neehi: Ovejamí mecufaño iguhugari jicafototiiñoro sinaagonodiro ofoobo nanivaminaafi. ² Jaanoti tomeucufaño iguhugari ijicafotoobo naah diito toomominaafi. ³ Jaabedi iguhugari toomominaafi iguhugac faayicifihi. Jaahugari ijicafotooboco ihovejamí ihiimaatiro gaajacifihi. Jaamoco iticovociví imomono icahi. Jaabo diitoco imemerí ocoovaaboro jahisiví iinusufibo. ⁴ Jaadi jahisiví famoocoro ihiinusuboro ihime fooniciiboo. Jaabo dojicutí ihovejamí foonicihi diibo iimaaco agaajamoro. ⁵ Jaanoti agaajatiiboo dojicutí footatimo. Jilliro gaafimo diibediti diibo iimaaco agaajatimaño, nooboro.

⁶ Jilli Jesu ooviciuboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaajaciutihu milli eneejirunoco unuunoco.

Jesu Iimino Toomominaafi.

⁷ Jaadi bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uujoho ovejami guhuga. ⁸ Iticoni tahimegavi asaaumo paryi nanivaminaa. Jaamo iimaaco ovejami gaajautihu. ⁹ Uujoho guhuga, tafañodi ijicafotoobo taajaji. Jaabo oveja iicanicibadi tomecefaño ijicafotooboro siino ihiinoobo ñavahuco aatyimenicibadi icaji.

¹⁰ Jaanoti nanivaminaafi saanicihi inaniquiro, igaicaauquiro, ifinisuquiro icano. Jaanoti uujoho saahinihi fiivoma mihicaqui, sihidi janaanici toonoma mihicaqui. ¹¹ Uujoho miya toomominaafi; Miilo miya toomominaafi iicaabo ihovejamihallivi iflico acinicichi. ¹² Jaanoti ijaadaguiiharo otoomoobo jicu diitojaago asaanoco aatyimeebere ihovejamico ejeevesuhiniiboro iicojiti gaanicichi ita iicatimaño. Jaanobuuna ijicu asaaboro diitoco buhigovi gavaracunicihu. ¹³ Jaabo diibo diitoco jeevesunicichi jilli ijaadaguiiharo ududicamaaimaño. Jaamaño diitoco jeecivotatiiboo.

¹⁴ Jaanoti uujoho iimino toomominaafi. Jaamaño taatyaco gaajahi. Jaabadiro bu diito uco gaajahi taatyta iicamaño. ¹⁵ Uco bu oono Guihirubi agaajabadi, jaaboco bu uujoho gaajahi icano. Jaamaño tahovejamihallivi uujoho tafico acihi. ¹⁶ Tolliro bu saatoho tahovejam icahi jimecuoto iicatimo. Jaamoco tolliro sivaji. Jaamo tahiimaaco guubuji. Jaamo samooro icaji. Jaamo toomominaaфи saafiro icaqui, ¹⁷ uco Guihirubi gaijihu, tafico diitohallivi aaciiboro, siino ubuheetejimaño. ¹⁸ Miijoho uco guijenijitirahi, jilli uuro iimogobabadi tafico aciji. Jaabo igujeveruubo siino dojicuviro buheeteji mityama iicamaño. Jilli mooniqui Guihirubi uco tajibauhi, nooboro.

¹⁹ Jilli unuuneru judiomи siino dugaavocasiuhi. ²⁰ Jaaboti sihidi saatoho neehicauhi: Ijima icaabo jilli jeegavucuubo. ¿Collihi jaaboco muguubunicihu? noomoro.

²¹ Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ijima iicaabo jilli iimaatatihu. ¿Nacu iji haalliiino aatyimetimoco atyimesujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomи Gaayicigotihu.

²² Jaanaa Jerusalevi eetavuumo jiibaimoco templojaco Moocaanicoro ijecivehicaqui ificuuno jiibaimoco jiinijadiihivi. ²³ Jaasumi Jesu templojahallidi, Salomon goohasino onoohasijeri igooboro feehicauhi. ²⁴ Jaabohallidi judiomи emecuvovaumoro diiboco nuuhi: ¿Mihachuta jaabo mihaico, esamaaisuuboro diicaji? Miyaano iijoho Cristo idiicahachijи mihaico foovono diibugucu, noomoro.

²⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihaico neehicacuuraihi. Jaarunoco mimiyaveguehicitihu; Miilo Guihirubi atajibabadi uujoho omoonino toono foovono uuti jiibeguehi. ²⁶ Jaarunoco amiihai mimiyavogotihu, tahovejamio mihicatimaño, amiihaico eneehinicubadi. ²⁷ Miilo tahovejam icaho tahiimaati gaajahi. Jaabadiro bu diitoco uujoho gaajahi. Jaamaño tadyojicuti foonicimo. ²⁸ Jaamoco uujoho ifinijitino fiivoco acihi. Jaamo ufucuro guijevijithi. Jaamoco miihaiñooba tahusefañoti dumiticijitihu. ²⁹ Guihirubi uco diitoco aciubo famoohallinoociviro sihidi ejeevamaño. Jaamoco bu cajaatyoooba Guihirubi usefañoti dumiticijitirahi.

³⁰ Jaamisi uujoho, Guihirubi icano mihicahi. Jaarumisi saafiro mihicahi, nooboro.

³¹ Jaanegui judiomí siino guisibanoco íciuhí diiboco ihaamíqui. ³² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miilo sihidi iminehejeque amiihai imfeenevi eetavehicahi Guihirubi mityari. Jaamo, ¿conohalliti uco magaicaaujirahi? nooboro.

³³ Jaanegui judiomí diiboco iimusuuhi: Imino omoonihicanohalliti ico momoonigotihí; Moocaaniditi imitino diimaahi miyaminaafi idicaabo: Uujoho Moocaanibadi jeevahí, onoonohalliti, noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatinhaamefaño Moocaani jilli neehi: Amiihai Moocaanibadi mejeevamo, nooboro. ³⁵ Miilo jaanoco famooro amiihai magaajahi, Caatinhaamefaño onono gañicafototino iicafinoco. Jaamaño miilo Moocaani iijico agaayiciumoco Moocaani nuuhi: Amiihai Moocaanibadi mejeevamo, nooboro. ³⁶ Jaabadi Moocaani ijeevadi iiciuboro agalluubediti: ¿Milli Moocaaniditi imitino iimaabo, meneejirahi, Moocaani Seemene uujoho, onoonoditi? ³⁷ Jaabo Moocaani omooninoco uujoho omoonithachijí uco mimiyaaveguedino. ³⁸ Jaanoti omoonithachijí uco mimiyaavogotirumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo misi Moocaanima saafiro mihicanoco, nooboro.

³⁹ Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayiciujirumo. Jaarunofaño diito usefañoti Jesu taajauhi.

⁴⁰ Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivi iticoni Jua tomañovi initihicauhigo. Jaaboro tahi icahicaubo. ⁴¹ Jaabojaa sihidi miyaminaa asaamoro, neerumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo misi Moocaanima saafihicauhi: Miyaano Jua sihidi ejeevanoco moonihicautihi. Jaanoti diibediti Jua enehicaubadi paryí aivo miyaano, noomoro ⁴² sihidi saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

Lazaro Iguijeveuno.

11 Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuauhi, Lazaro onoobo.

Jaacuumiri icahicaumife Maria, bu inago Marta icamife.

² Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoobo guihuauhi. Jaago diigo Maria Aivojjíbo Jesuco facicifaihuri ejeesuugoro itihaiñoco imeebaiguiri ifilluhicaugo. ³ Jaamife Jesujaago jjibogoco galluuhí: Aivojjíbo, iijoho agaijihicaabo guihuauhi, noomifere.

⁴ Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve icatino; jilli Moocaani mitya toonofeedi ihifusucafetequi iicano, bu uujoho Moocaani Seemene toonofeedi imityaco igaajasuqui icano, nooboro.

⁵ Jaabo Jesu Lazaromico gajjhicauhi. ⁶ Jaano Lazaro iguihuvaunoco Jesu guubucuurubo, mifucuci siino tomañoviro icaahi. ⁷ Jaanobuunati jjibogominaaco nuubo: Masiigo siino Judea jiinjejaagovi, nooboro.

⁸ Jaanegui diiboco diito nuuhi: Jjibogominaafi, tahigo du ico judiomí gaicaauhinirahi. ¿Jahigo bu siino feeji? noomoro.

⁹ Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: ¿Nacu safucu, nihiba oovo fahuseeci motihaiti minooci icano icatihi? Cuuje mihigomo mananigaivatatihi nihiba foovono aachicinimaño. ¹⁰ Jaanoti fucu iigoobo nanigaivafihí, fucu eseseetimaño, nooboro.

¹¹ Jaanobuunati diitoco nuubo: Mogataavominaafi Lazaro icigaabo aaicotihicá. Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.

¹² Jaanegui jjibogominaa diiboco nuuhi: Aivojjíbo, icigahicadi bu jei aiquejjíbo, noomoro.

¹³ Tollí Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevecuhi unuujurunoco tollí nuubo. Jaanoco diito esiciniuhu: Miya cigacoro fine noobo, noomoro. ¹⁴ Jaadi jari Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevecuhi. ¹⁵ Jaano amiihaidi aivo imino uujooho tahi iicatino. Jaaneguiha masiigo diiboaago. Jaamo amiihai mimiyaaveguehi. Jaaneri uujooho imo imo icahi, nooboro.

¹⁶ Jaanegui Tomas onooboco, gaatyaba eneehicaubo, inahabomi Jesu jiibogominaaco nuuhi: Masiigo, tolliro bu miihai Jesuma miguijevequi, nooboro.

Jesu Buheeteebe, Fiivoobo Icano.

¹⁷ Jaanaa Jesu gaseuhu Lazaroco iciiuno mifucuci, mifucuci icanobuunati.

¹⁸ Jaano Betania cuumi icauhu Jerusaleti minooci, siinotifeenedi icano kilometronohachuta. ¹⁹ Jahigo sihidi judiomu Martamifejaago fuuhi inahabo iguijeveunoti diitifeque ijacusuqui. ²⁰ Jaanaa Marta Jesu asaaunoco uguubuugoro fuuhi diiboco acabacutuugo. Jaanoti Maria jaahere fitafutuuhu. ²¹ Jaagoro Marta diiboco nuuhi: Aivojiibo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijevehinijitirahi.

²² Jaarugo uujooho gaajahi Moocaanicco paryi idillutuoco ico aaciijnoco, noogoro.

²³ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.

²⁴ Jaanegui Marta nuuhi: Jiihi, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuvi siino ubuheetejinoco, noogoro.

²⁵ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujooho buheetesuubo, uujooho fiivoobo; uco imiyaavogomo chuumucuurumo buheeji. ²⁶ Jino paryi iicamo uco imiyaavogomo, ifinijitino guijevefaño icajitihi, nooboro diigoco nuubo: ¿Naa miyaaveguehi jinooco? nooboro.

²⁷ Jaanegui nuugo: Jiihi, Aivojiibo, uujooho miyaaveguehi iijoho Cristo Moocaani Achi jiinijehallivi asaaguubo idiicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Ciíhojíhallivi Taauhi.

²⁸ Jillí unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuutuugo: Jiibogominaafi gasecuuhi. Jaabo ico coovahi, noogoro.

²⁹ Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agañivuugoro Jesujaago fuuhi.

³⁰ Jaanaa Jesu tuucuumifañehi iifutuutihiica Marta diiboco aatyimeumañoviro fitafutuubo. ³¹ Jaanoco judiomu diitifeque ijacusuqui asaaumo iijafañañ iicaumo atyimeuhi Maria goovano agañivuugoro ufuunoco. Jaamoro nuumo: Iciijohijaago foogo tahi itaatequi, noomoro idojicuti fuuhi.

³² Jaanaa Maria Jesuvi iifutuugoro diiboguino ememuiivuugoro diiboco nuuhi: Aivojiibo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijejejtirahi, noogoro.

³³ Jaanoco Jesu diigo taagoro asaaunoco, bu tolliro judiomu diigoco anahabonumo taamoro asaaunoco icano aatyimeuboro sihidi idaaasuvuubo. Jaaneri diiboco ijeebibii niji niji isinafutuuneguiha, ³⁴ diitoco dilluubo: ¿Conooví micíihinhi? nooboro.

Jaanegui nuumo: Aivojiibo, saabo juuga meeciva, noomoro.

³⁵ Jaaneri Jesu taauhi. ³⁶ Jaanoco aatyimeumoro judiomu nuuhi: Memeeći sihidi fine diiboco gajjhichaubo, noomoro.

³⁷ Jaanoti saatoho nuuhi: ¿Jaani aatyimeutiboco atyimesuubo, jineeri iicahiniruva Lazaroco iguijeveti fine buheesuhinijitiruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.

³⁸ Jaanaa Jesu siino aivo iidaasuvuubo icíihoji imegavi fiitivuhi. Jahoji ifaagajiguinojaagovi eseediumoro guisibari ihimegaco afabaacihigo.

³⁹ Jaaboro Jesu nuuhi: Iguiisibaco buhigovi magañii, nooboro.

Jaarunaa Marta diibovi nago nuuhi: Aivojiibo, aivo fine usucuuno mifucuci, mifucuci icano icacuuno, nogoro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ico nootihu: Imiyaavogohachijiji Moocaani mytacyo daatyimeji ico duhu neehi? nooboro.

⁴¹ Jaanegui iciihoji imegati iguisibaco gañiumo. Jaadi Jesu niquejeque emeeiciuboro nuuhi: Guihi, ico graciaco acihi uco uguubuneguiha.

⁴² Jaarunofaño gaajacuuhii fahijivaro uco uguubuhicanoco. Jaarunofaño jito miyaminaa iicamedii neehi; uco ijoho agalluuhininoco imiyaaveguequi, nooboro sefano nuubo: ⁴³ iLazaro, isivi dihiino! nooboro.

⁴⁴ Jaasumiyo ichuumuhu iinuuhi, itihaiño, ihusene icano miniciniibo. Tolliro bu ihime ijeevadiobaryuri miniciniibo. Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Diiboco misinaayu ifeequi, nooboro.

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.

(Mt 22.1-5; Mr 12.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Jaanoco judiomii Mariamifema asaaumo aatyimeumoro diiboco sihidi miyaavugumo. ⁴⁶ Jaarunaa sanoodimo fariseomijaago ufuumoro diitoco jiibuguumo Jesu omooniunoco. ⁴⁷ Jaanegui fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo fagominaaco iigaiyiiciumoro nuuhi: ¿Milli fine momoonijirahi? Aivo sihidi ejeevanoonoco moonihicaabo. ⁴⁸ Miilo diiboco milli momoonitihachijiji famooro diiboco miyaavegueji. Jaachijiji romanomi asaamoro Moocaani ijaco finisuvajimo, bu tolliro moojiinije miyaminaaco finisujimo icano, noomoro.

⁴⁹ Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemi aivojiiboti iicaubo diitoco nuuhi: Amiihai aivo magaajatihi. ⁵⁰ ¿Nacu mehesicinitihi saafiro famoohalliviro iguijevejirunoco faacuumiminaaro mifinijirumohallivi? nooboro.

⁵¹ Ijeebiitiro tolli nuutiibo; tusumi sacerdotemi aivojiiboti iicaumaño Moocaani diibo jeebiifaño eesaayunoco nuubo. Jesu tuucuumiminaahallivi iguijeveujinoco imegaviro jiibuguubo. ⁵² Jilli tuucuumiminaahalliviro icautino, tolliro bu Moocaani seeme fahigova iicamoco iigaiyiiciqui.

⁵³ Jaamaño tusumitiro esafutuomo Jesuco iguijenijinoco.

⁵⁴ Jilliti Jesu foovono igucuutihu judiomifeenedi jilliro toonoti fuucuubo sicaihigovi toonoti fiitino iicaucuumi Efraim onoocuumijaagovi. Jahi ijibogominaama fitafutuubo.

⁵⁵ Jaanaa fiiticuno Pascua judiomii jiibaimo iicaujino. Jaacuumiti sihidi saatohoo Jerusalevi fuuhi imegaviro ijeevamaje iicanicibadi ifiinoco iimibachuqui. ⁵⁶ Jaanaa Jesuco guinehicaumo. Jaamoro templojafaño icamo noocasihicaahi: ¿Milli mehesicinihi, fine saajiibo? ¿Nacu fine jino jiibaimovi saajitiibo? noomoro.

⁵⁷ Jaanaa fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo miyaminaaco tajibaauhi. Saatohoti Jesuco mahatyimehachijiji miihaico mijiibogo, magaayicimoro diiboco micivojaaniciqui, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicfahuri Jeesuugo.

(Mt 22.6-13; Mr 12.3-9)

12 Jaanaaca Pascua jiibaimoco eheetavuujino sahuse juugahuseti safucu icano icaunaaca Jesu fuuhi Betaniavi tuucuumiv Lazaro iguijeveuboco ubuheesuubo iicauhigo. ² Jahi diibedi eetavuumo machutaaco. Jaanoco Marta ifehicauhi. Jaanoti Lazaro amachumofeeneri

icahicaudi Jesuma.³ Jaanaaca Maria sivauhi sano libra ticosovi nardo onoono facicfaihuco aivo iimino guiraano ijada iicanoco. Jaagoro tofaihuri Jesu tihaiñoco ejeesuugoro imeebaiguiri filluhicaudi. Jaaneri tooja gahafuuhi ifacifaihu usuri.⁴ Jaanegui ijibogominaati saafi nuuhi Juda Iscariote Simon achi Jesuco aaciujibo:⁵ ¿Collihi jana jino facicfaihuco trescientos denariori anaajemere iidaasufiimoco acitimo bañamaaahi? nooboro.

⁶ Jilli nuubo iidaasufiimoco agajiumaño icatino. Jilli nanivaminaaфи iicaumaño. Jaaboco diito inihibami lleegucuco utuumusuunoti nanihicaubo.⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tolli moonigo, taciihoji imegavi uco jilli moonigo.⁸ Miiro amiihafeenevi fahijivaro iidaasufiimo icaji. Jaanoti uuoho amiihaima fahijivaro icajitihi, nooboro.

Lazaroco Iguijeniqui Ihiimaauno.

⁹ Jaanaa ajashutimo judiomu guubuuhi Jesu Betaniari iicaunoco. Jaamoro tahi fuumo. Jaaruno Jesuguiharo icatino, tolliro bu Lazaroco Jesu ubuheetesuuboco ihatyimequi.¹⁰ Jaamoro sacerdotemi aivojito Lazarohallivi iimaacasiuhi, tolliro bu diiboco igaicaauqui.¹¹ Diiboti sihidi saatoho judiomu Jesuco imiyaavuguumoro udugaacamaaiunoma iicaumo.

Jerusale Cuumifaño Jesu Ijicafoton.

(Mt 22.1-11; Mr 12.1-11; Lc 12.28-40)

¹² Jaanaa sihidi miyaminaa Pascua jiibaimovi Jerusalevi fuuhi. Jaamo, jaano seseevedi guubuumo Jesu tuuicumivи agaseujinoco.¹³ Jaamoro imohono jaainoco iquitiumoro diiboco cabaacutuumo sahagomoro: iHosana! iJaafa imocafotoobo! Imicani Moocaani memeri asaaboo; Israel miyaminaa aivojiboo, noomoro.¹⁴ Jaanaa Jesu burroco aatyimeuboro diibohallivi casiivuubo. Caatininhaamefaño onoobadi:¹⁵ Diiguetejirahana Sion cuumi; Meeci oono dihaivojiboo burrogayihalliri giciniiboro saahi, noonoro onoobadi.¹⁶ Jaarunoco ijibogominaa gaajautih; jari Jesu niquejefaño ufuunbuunati gaajaciumo Caatininhaamefaño onoociniubadi omooniunoti.¹⁷ Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyimeumo jiibeguehicaudi Jesu omooniuboro ubuheetesunoco.¹⁸ Jaanoma icamo miyaminaa Jesu asaauboco cabaacutuuhi sihidi ejeevano mityaco omooniunoco uguubuumoro.¹⁹ Jaanoma iicamo fariseomi noocasiuhi: Mahatyimecuhi fine jino miihairyo milliba momoonitinoco. Memecii paryi miyaminaa diibo dojicuti ofoonoco, noomoro.

Griegomi Jesuco Guiinehi.

²⁰ Jaanaaca Jerusalevi Pascua jiibaimovi Moocaanico iimequi ufuumofeeneri, bu icaumo saatoho griegomio. ²¹ Jaamo Felipejaago asaaumoro diiboco nuuhi: Aivojiboo, miihai mihimeguehi Jesuco mahatyimeneque, noomoro. Jaabo Felipeu Betsaida cuumioobo Galilea jiinjeri iicaucuumioobo.

²² Jaanegui Felipe ufuuboro Andreque jiibugutuuhi. Jaadi famisiciro ufuumisiro Jesuco jiibugutuuhi. ²³ Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu mihicacuhi, uuoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi jeevanofaño iicajifucu. ²⁴ Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Trigo noovatayi jiinijehallivi aacotoyiro jiinijefaño ofooyi chuumucuyibadi icahi. Jaaruyi ihinoyiro janaanici guiraano noovafihii. Jaanoti abasuratiyi sayiiero icafihii.

¿Milli bu guiraatejiruyi? ²⁵ Jaabadi ifico agaijiibo ifico mitasuji. Jaanoti jijehallivi ifico agajitiibo ifinijitino fiivoguiihia ficuuh. ²⁶ Cajaatyohacho tadyojicuti asaagomo uco ijeeceivequi. Jaamo uco ejecivomo uujoho icahigo tolliro icajimo, bu jaamo cajaatyohacho uco ejecivomoco Guihirubi bocigusiji.

Jesu Iguijevejinoco Jiibeguehi.

²⁷ Jisumi uco tajeebi gaihuiba icahi. ¿Jaanoco milli fine uujoho neeji? ¿Fine Guihi uco jilli iicajinoti taajasu, neeji? Eti du, tooneguiihia uujoho saahinihi. ²⁸ Jaanegui Guihi dimomoco cahacisu, nuubo. Jaasumiro niquejefañoti guubuvusuuno: Cahacisucuuh, bu siino cahacisujihica, unuuno.

²⁹ Jaanaa iicojiri miyaminaa iicaumo niquejefañoti unuunoco uguubuumoro: Sisi iimaahi, neehicauhi. Jaanoti saatoho: Moocaani toomominaafi iimaahi, neehicauhi.

³⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: Uuguiihia jino niquejefañoti Moocaani iimaatihu, amiihaiguinha ihimaano. ³¹ Jisumi jino jiimijehallivi imiti jaadaco acicafeteji, bu jisumi jino tji jiije aivojiibo icahicaabo buhi gañiicafeteji. ³² Jaabo uujoho guijke imohobujehallivi jiinijehalliti agañiivoodi, paryi famoocoro tajaagovi sivaji, nooboro.

³³ Jilli neehicaubo coguijeveri fine iguijevejinoco diitoco agaajasuubo. ³⁴ Jaanegui imiyaminaa iimusuuhi: Miilo miihai muguubuhicahi tajiihabaameñaño: Cristo asaadi guijevetiibo icaji, onoonoco. Jaano icanaaca, emilli jaabo iijoho neehicahi: Miyaminaafibadi Ifiivuubo guijke imohobujehallivi gañiyyicisucafeteji, neehicahi? ¿Nacu, miijoho diibo Miyaminaafibadi Ifiivuubo? noomoro.

³⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihai feenerihiiica gueenejisuno icajino seseene aachicinino. Jaanegui mihigo amiihaifeeneri jino seseene aachicinino iicanohachuta, amiihaihallivi civono iijitinaacaro. Jaanoti civohi iigomo gaajatihi ihimega ofoohogoco. ³⁶ Jaanegui amiihaifeeneri seseene iicanohachuta seseeme mimiyavogo. Jaamo seseene aachicinino miyaminaa mihicahi, nooboro. Jilli Jesu ihimaa hicaudi ufuuboro diitediti fataniivutuuhi.

Judiomi Imiyaavogotino.

³⁷ Diitofeenevi Jesu ajashutino sihidi ejeevanehejeque etetavehicacurunaaca diiboco miyaaveguehicautimo. ³⁸ Moocaani imamaaminaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumaño. Miilo noonoo:

Aivojiibo, emiijoho nacu mojiibogoco miyaaveguehi?

¿Miico fine Moocaani imityaco ifusuhi? noonoro.

³⁹ Jilliti miyaaveguehicautimo. Jaaboro bu Isaia caatiniuhi:

⁴⁰ Diito aalliiinoco Moocaani jabaiyiitusuuhi; tolliro ijeebiinoco cuhfutusuubo ihaalliineri atyimetimo iicaqui, tolliro bu ijeebiiri esicinittimo iicaqui. Jaamoro tajaa asaamoco uujoho buheesudino.

⁴¹ Jilli nooboro Isaia Jesuditii imaaahuhi Jesu aivojico aatyimeuboro.

⁴² Jaarunofaño sanoodimo ihaivojito Jesuco miyaavuguuh. Jaarumo foovono neehicautihi fariseomí ñihicuti diitoco sinagogajati gañiitimo iicaqui. ⁴³ Miyaminaa diitoco obocigomocoro imuguumo Moocaani obocigonoco imogotimo iicaumaño.

Jesu Iiji Miyaminaaco Dugaacusuji.

⁴⁴Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro miyaavogotahi tolliro uco agalluuboco miyaaveguehi. ⁴⁵Tolliro bu uco atyimeme uco agalluuboco atyimehi. ⁴⁶Uujoho seseene aachiciniibö jiinijehallivi saahinihi uco imiyaavogomo civohi icatimo iicaqui. ⁴⁷Jaanoti taajico guubucuurumo imiyaavogotimoco uujoho: Diito imitico, neejitihi. Uujoho jiinijehallivi saahinitihi jiinije miyaminaaco cijigaifaño gañiisuqui, jilli taajasuqui saahinihi. ⁴⁸Jaanoti uco iimogotimoro taajico imiyaavogotimoco uujoho eneehicano, diitoco ufucu niinofucu cijigaifaño gañiisuji. ⁴⁹Uujoho tajeebiitiro iimaahicatihi Guihirubi uco agalluhiniibö atajiibahinibadi iimaahicahi, jiibeguehicahi icano. ⁵⁰Jaabo uujoho gaajahi Guihirubi tajiba ifinijitino fiivoco aacino. Jaamaño uujoho iimaahicahi Guihirubi unuubadi, nooboro.

Jesu Ijibogominaa Tihaiñoco Nitihu.

13 Jaanaa safucurucu icauno ihimega Pascua jiibaimo iicaujino. Jaanaa Jesu gaajacuuhi, jiijehalliti Caanijaagovi ufuujino oovovi iifutucuunoco. Jaabo ita jiinijehalliri iicamoco gajihicaubo. Jaaboro iifusuubo diitoco sihidi agajjino finitino iicajinoco.

²Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca ijí Juda Iscariote Simon achi eesamaajefaño jiijacucuuhi Jesuco aaciujinoco. ³Jaanaa Jesu Caani diiboco fanoovaco ihusefaño aaciunoco agaajauboro, bu tolliro Moocaaniti asaunoco, bu siino diibojaago ufuujinoco icano agaajauboro. ⁴Amachuumaañoti agañiivuuboro igaachehuco jujuuvuubo. Jaaboro ifillubaryuri ifeeneebeque isiyavuuboro ⁵nifaihuco butajefaño ificuuboro ijii bogominaa tihaiñoco nitihicaubo. Jaaboro ifillubaryuri isiyicinuneru filluhicaubo.

⁶Jaanaa Simon Pedrovi iifutuubo. Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojiibö, ¿milli jaabo ijijoho uco tatyihaiñoco nitiji? nooboro.

⁷Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jino uujojo omooninoco jisumihiica ijijoho gaajatihi. Jaaruubehi ufucu gaajaji, nooboro.

⁸Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro tatyihaiñoco ijijoho uco nitijitihu, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Eko initithachiiji tajaagodi diicajitihu, nooboro.

⁹Jaanegui Simon Pedro nuuhi: Aivojiibö, tatyihaiñocorota nitidino, tollirota bu tahu sene, tañigai icanoco niti, nooboro.

¹⁰Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejecuubo siino faabohoro jetatihi itihaiñocoro nitifihu imihinivatimaño. Jaabadi amiihai mimihinivatihu. Jaarumo famooro icatino, nooboro.

¹¹Tolli nuubo diiboco aaciujiboco agaajaumaño, famooro mimihinivatihu, nuubo.

¹²Jaadí diito tihaiñoco Jesu initihicaudi siino igaachehuco ijicafutuuboro casiivuubo. Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahi jino uujojo amiihai co omooninoco? ¹³Miiró amiihai uco meneehicahi jiibogominaafi, aivojiibö icano. Eti, miyaanoco meneehicahi, uujojo diibo iicamaño. ¹⁴Jaaruubo amiihai tihaiñoco initibadi, bu amiihai sanoomiro amiihai tihaiñoco fahigovavi miniticasihicají. ¹⁵Miiró amiihai co jiibeguehicacuuhi. Jaamo uujojo omoonihicabadi momoonihicahi. ¹⁶Miyanotiro, miyanotiro

amiihaico neehi: Chahaabo saafi jeeчивоминаафи ihaivojiibo janaanicivi iicaabo. Tolliro bu chahaabo siinojaagalluubo diiboco agalluubo janaanicici iicaabo. ¹⁷ Jinoco magaajamoro jillimomoonihachijiji miyanotiro imino mihicaji.

¹⁸ Fameeditiro amiihaiditi iimaatihi. Uuro gaajahi amiihaico uuoho iicihinimoco. Jaarunofaño, jaafa tolli icano, Caatinihamefaño onoono imiyaavequi. Uuma sano amachuhicaruubo: Taminaafit minifetehi, onoono. ¹⁹ Jaanegui amiihaico imegaviro jino neehi. Jaamo tolli iicacuudi magaajamoro mimiyaaveguehi uuoho diiboro iicaabo, iicanoco. ²⁰ Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uuoho agalluuboco agaayicimo, uco bu tolliro gaayicihi. Jaamo uco agaayicimo, tolliro bu uco agalluuuhiniiboco gaayicihi, nooboro.

Jesu Jiibeguehi Juda Diiboco Aacijinoco.

(Mt 22.20-25; Mr 12.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Jilli Jesu unuuboro gaajaciuhifi ijeebiifaño gaihuiba iicaunoco. Jaaboro foovono nuubo: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Amiihaiti saafi uco aciji, nooboro.

²² Jaanegui ijiibogominaa fahigova meecicasiuhi: ¿Cajaanidi fine noobo? noomoro. ²³ Jaanaa saaflico ijiibogominati Jesu agajihicaubo diibovi fitociniuhi. ²⁴ Jaaboco Simon Pedro ihaalliri tajibauhi Jesuco idilluqui cajaaniditi Jesu tolli unuunoco igaajaqui. ²⁵ Jaanegui diiboo Jesuví fañogayi ifiitivuuboro diiboco dilluubo: ¿Aivojiibo, cajaani diiboo? nooboro.

²⁶ Jaanegui nuubo: Toovotino uuoho diiboco maahuco amatysuuboro aciji, nooboro imaahuco amatysuuboro aciubo Juda Iscariote Simon achico.

²⁷ Jaanoco Juda amachuusumiro Satanás iji diibo jeebiifaño jicafutuhi. Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Omoonjinoco jisumiro moonicu, nooboro.

²⁸ Jaarunoco diito amachuumo gaajaciutihi milliti diiboo tolli unuunoco. ²⁹ Jaanoti saatoho esamaaihicaahi. Juda inihibami lleegucuma iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro jibaimovi mucuujivaachujirunoco. Jaanoti iidaasufimoco siinoti ihaciqui noobo baacho, noomoro. ³⁰ Jaabo Juda amachuuboro tahigoti iinuruubaaca mihiijicuuhi.

Bohono Tajibba.

³¹ Jaabo Juda ufuunobuunati Jesu nuuhi: Jisumi jari uuoho Miyaminafibadi Ifiivuubo cahacisucafeteji. Jaabofeedi Moocaani boci cahacisucafeteji. ³² Jaabo uuoho Miyaminafibadi Ifiivuubo Moocaani bocico iifusumaño Moocaani, bu ifususi Illi bocico. Jaanoco jisumiro iifusucujiibo. ³³ Taseeme amiihaimauuoho gueenene icacuujitihii: Uco miguiinejirahi. Judiomico eneehinibadi. Tolliro bu amiihaico neehi: Uuoho ofoothigo amiihai mefeejitihii. ³⁴ Jaanegui amiihaico bohono tajibaco uuoho acihi. Fahigova magajicasi. Amiihaico uuoho agajibadi fahigova magajicasi. ³⁵ Jaamo fahigova magajicasihachijiji miyaminaa gaajaji miyaano amiihai tajibogominaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaajinoco.

(Mt 22.31-35; Mr 12.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivojiibo, cuuca feeji? nooboro. Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhii: Uuoho jisu ofoobo dojicuti iijoho feejitihii, ufucu jari tadyojicuti feeji, nooboro.

³⁷ Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivojiibo, milliti jaabo jisumi didojicuti feejirahí? Dihallivi uujoho tafico aacino imeguehi, nooboro.

³⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difico iijoho tahallivi daacijirahí? Miyanotiro ico neehi: Jaafañiino catava ojitinaacaro, uco agaajaruubo uco iijoho tuunamaajiji mifoooci, safo idiiño, nooboro.

Jesu Moocaanijaa Ofoono Jiihai.

14 Amiihai jeebiifañodi mihiguatedino. Moocaanicoro mimiyaavogo, bu tolliro uco mimiyaavogo. ² Guihirubi iijafaño mihicajimañeheje sihidí icaħi; tolli iicatiruva amiiħaico uuđohoh neejitirahí. Jaanegui feehi amiiħaī imega amiiħaī mihicajimañehejeque imibachuqui. ³ Jaabo jino ofoobo amiiħaī mihicajimañehejeque iimibachuudi siino saaji; amiiħaico iicivaabo. Jaamo uuđohoh iicahigo amiiħaī tolliro mihicají. ⁴ Amiiħairyo magaajacuuhi uuđohoh ofoohigoco, tolliro bu tahi ofoono jiiħaico magaajahī icano, nooboro.

⁵ Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivojiibo, magaajathí iijoho efeejihigoco; ⁶ ¿Milli fine magaajajirahí toono jiiħaico? nooboro.

⁶ Jaanegui Jesu nuuhi: Uuđohoh toono Jiiħai, bu uuđohoh Miyaano, bu uuđohoh Fiivo icano. Idiinoro tafeenedi Moocaanivi mihifetejirahí. ⁷ Uco magaajahachijji bu tolliro Guihirubico magaajahī. Jaaboco jisumitiro magaajacuuhi mahatyimecumaño.

⁸ Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivojiibo, miiħaicota dihifusu: Moocaanico maatyimemere siino dillucuutimo mihicaqui, nooboro. ⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Siicijetiro amiiħaima īcaħicacuuhi. ¹⁰ Jaaruuboco nacu iijoho Felipe uco gaajatihiča? Miiro uco aatyimeme bu Guihirubico atyimehi. ¹¹ ¿Milli jaabo uco: Moocaanico dihifusu, neehi? ¹⁰ ¿Nacu mimiyaavogothi uuđohoh Guihirubifaño iicanoco, bu Guihirubi tafaño iicanoco icano? Miiro amiiħaico uuđohoh eneħħicano, jilli tajeebiitiro eneħħicano icatino. Guihirubi tafaño iicaabo dudicamaajeque mooniħicahi. ¹¹ Uco mimiyaavogo, uuđohoh Guihirubifaño, diib tafaño icano iicanoco. Jaabadiro bu siibadi omoonihicanotí uco mimiyaavogo. ¹² Miyanotiro, miyanotiro amiiħaico neehi: Uco imiyaavogoobu bu tolliro mooniħi uuđohoh omoonihicanoco. Jaabo imi janaanici mooniħiiboo uuđohoh jimaño icacutiiboo Guihirubijaago efeejimaño. ¹³ Jaamo amiiħaī paryi tamemerī Moocaanico midillunoco uuđohoh aciji uuđohoh Illifañodi Moocaani sihidí ejeevanoco miyaminaa igaajaqui. ¹⁴ Jaamo siinoco tamemerī midillunoco uuđohoh aciji, nooboro.

Jesu Moocaani Gajjaco Agalluujinoco Jiibeguehi.

¹⁵ Uco magaijihachijji tatyajiibaco imino momooni. ¹⁶ Jaadí uuđohoh Guihirubico dilluji amiiħajjaago Igħajja, miya Gajja iicaaboco igalluuqui, amiiħaico ijacsuqui. Jaabo amiiħaima fahijivarō icajji. ¹⁷ Jaaruuboco jiinijeminaa gaayiċiitirahí diiboco aatyimetimoro agaajatimaño. Jaanotí amiiħai diiboco magaajacuuhi amiiħaima diib iicamaño. Jaabo amiiħaifaño fahijivarō icajjiiboo. ¹⁸ Amiiħaico jeevesu jitħi jijovonotí mihicaqui; siin saaji amiiħajjaago. ¹⁹ Fiiticuno miyaminaa uco aatyimecuujičino: Jaanotí amiiħai uco mahatyiġeji. Uuđohoh ubuheemaño, jaabadiro bu amiiħai mihicají. ²⁰ Jaasumi amiiħai magaajaj hi uuđohoh Guihirubifaño iicanoco. Jaabadiro bu amiiħai tafaño mihicají bu, uuđohoh amiiħaifaño icajji icano. ²¹ Jaanotí tatyajiibaco imiyaavogooboro imino

oomooniibo, uco agaijiibo. Jaabo uco agaijiiboco Guihirubi gajiji, tolliro bu uujoho gajiji icano, uujoho diitoma iicanoco igaajaqui.

²² Jaanegui saafi Juda onoobo, jaarunaa Juda Iscariote iicatiibo nuuhi: ¿Aivojiibo, milli jaabo miihaicoro difico agaajasuuboro jiinijeminaaco difico gaajasuutihu? nooboro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaijiibo taajico moonihi. Jaaboco Guihirubi gajijihi. Jaabojaago masaamisiro diiboma sano mihicaji.

²⁴ Jaanoti uco agajitiibo, taajico moonitihi. Jaano jino uujoho amiihaico ijiibeguehicabogo tabogoro icatino Guihirubi uco agalluuuhiniibobogo.

²⁵ Jaanoco jilli amiihaico ijibeguehicahi, jino amiihaima iicanohachuta.

²⁶ Jaarunaa tafañodi Moocaani Igajaco agalluubo amiihaico fanoovaco ijibegueji, tolliro paryi amiihaico uujoho eneehicanoco esaayujiibo icano.

²⁷ Miiro jino amiihaico fitacuhi sajeebi mihicaqui. Tasajeebi ifiico amiihaico acihi. Jaaruno jiinijeminaa isajeebiico aacibadi uujoho acijitihi. Amiihai jeebiifañodi gaihuiba mihicadino, bu mihiguidino icano.

²⁸ Amiihairyo magaajacuuhi amiihaico eneehininoco: Uujoho feeji. Jaaboro amiihaijaago siino saaji, nooboro eneehininoco. Miyaano uco magajiruva imo imo mihicajirahi Guihirubija ofoonoco magaajamoro. Miiro Guihirubi tajanaanicivi sihidi jeevahi. ²⁹ Jaanoco amiihaico imegaviro neehi, tolli iicacuudi jaamo mimiyaaveguehi.

³⁰ Gueenene amiihaima iimaacuujitihu, jiije aivojiibo iji asaacumaño. Jaaruubo tahallivi mityama chahahi. ³¹ Uco Guihirubi atajiibabuadu jino uujoho moonihi, jiinijeminaa igaajaqui uujoho Guihirubico agaijinoco, nooboro diitoco: Magañiivucu, jinooti mufuucuqui, nuubo.

Ifahaafe Ifahoovi Icanicibadi Miíhai Mihicahi Jesufañodi.

15 Uujoho imiyacoochai, añiminaa baacu coohaibadi iicaabo. Jaacoochai abajaabobadi iicaabo Guihirubi, ² Miiro baacu coohai aafene iimitihaafejeque iquitimoro agavaracunicibadi, tolliro uco gaayicicurumo imitino iicamoro taajico iguiraatusutimoco Guihirubi gavaracuji. Jaanoti iguiraatusumoco tooco aafene onoova aafejeque imibachunicibadi Guihirubi imibachuji janaanici siino iguiraatusuqui. ³ Jaanoti amiihai mimihinivaficuutihu amiihaico ijiibeguehicacuunofañodi. ⁴ Jaanegui uuviro mihica uujoho amiihaivi icaqui icano. Miiro oono basuta aafe ifahooti ihiinocinitihaafe iinoro noovajitirahi. Jaabadiro bu amiihai mihicaji uuti mihicatihachiji.

⁵ Miiro uujoho ifacoochai. Jaanoti amiihai ifahaafene; uuma iicaabo, bu uujoho diiboma iicaabo icano sihidi noovasuhi. Jaanoti uuti ijeevadi mihicahachiji aivo milliba momoonijitirahi. ⁶ Jaabo uuti icatiibo buhi gañiicafeteji iimitihaafejeque iquiticimoro buhi agañiinicibadi. Jaano ifigatyonoco ananimoro cijigaifaño agañiino nifetefihu.

⁷ Jaanoti uuti mihicahachiji taaji amiihaima icaji. Jaachiji paryi mihimogonoco midillu amiihaico aciqui. ⁸ Miiro amiihai sihidi monoovasuhachiji Moocaani cahacisucafeteji. Jaachiji amiihai miyaanoro tajiihogominaa mihicahi. ⁹ Guihirubi uco agaijibadiro, bu amiihaico uujoho gaijiji. Jaanegui amiihaico agaijinofañoro mihica. ¹⁰ Tatyajiibacu imino momoonihachiji amiihaico agaijinofañoro mihicaji; Uujoho Guihirubi tajiibacu imino omoonimaño diibo uco agaijinofaño iicabadi.

¹¹ Jilli amiihaico neehi, tahimohica amiihaima iicaqui. Jaaneri jaamo imo imo mihicahi. ¹² Jaano jino amiihaico uujoho atajiibabu:

Fahigova magajicasi, amiihaico uujoho agajibadi.¹³ Janaanici aivo gaijima mihicano; miino gataavominaafihallivi mofico mahacino.¹⁴ Jaabadi amiihai tañahabomi mihicaji, uujoho amiihaico atajiibanco momoonihachiji.¹⁵ Amiihaico tajeecivominaa nuucuujitihi, miiro jeeecivominaafi gaajatatihi ihaivojiib omooninoco. Jaaneguiha jino amiihaico tañahabomi neehi; paryi Guihirubiti agaajahininoco amiihaico agaajasumaño.¹⁶ Amiihai uco mihiciciutahi. Jaanoti uujoho amiihaico iciuhi. Jaaboro amiihaico ficuuhi, toonoco mofoomoro sihidí miguireatusuqui. Jaanoco suufenitimo mihica; Jaamo tamomofeenedi Moocaanico siinoco midillunoco amiihaico ihaciqui.¹⁷ Jino amiihaico atajiibano: Fahigova magajicasi.

Jiinijeminaa Amiihaico Jiiheveji.

¹⁸ Jiinijeminaa amiihaico ijiihevehachiji magaaja, amiihai imegaro uco ijiiheveneque.¹⁹ Amiihai jiinijeminaa mihicaruva amiihaico jiinijeminaa gaijjirah. Jaanoti uujoho jiinijeminaafeenetí amiihaico iciuhi. Jaamaño jiinijeminaa amiihaico jiihevehi, jiinijeminaa mihicacuutimaño.

²⁰ Mehesafoto amiihaico eneehininoco, miiro jeeecivominaafi ihaivojiib ojananacivici jeevatatihi. Uco icaruno ijiiheveme, imi amiihaico jiiheveji. Amiihaico ijiibeguehicanoco imino momoonihachiji, tolliro bu amiihaiño ficuafeteji.²¹ Jilli tahalliti amiihaico moonijimo, uco agalluuboco agaajatimaño.

²² Uujoho saahinitiruva, bu diitoco ijibeguehicitiruva icano iimitico gaaajajitirumo. Jaanotijisumi milliba eneejiruno chahacuhi iimitico agaajasumaño.²³ Miiro uco ijiihegueme, bu tolliro Guihirubico jiiheguehi.²⁴ Uujoho diitofeenevi miihaiñooba eheetavotinoco sihidí ejeevanoco eetavehicitiruva iimitima chahajirumo. Jaanoti toono sihidí ejeevanoco atyimehicacuурumo uco jiihevehi, bu Guihirubico jiiheveme icano.²⁵ Jaaruno ticovono icatino jillí diito tajíiba aamefaño onoono imiyaavequi icano: Sicamañohalliti uco jiiheveme, onoono.

²⁶ Jaarunaa Jacusuminafico uujoho Guihirubifañodi agalluubo miyaano Gaija asaadi, diibo utti iimaaji.²⁷ Jaasumi tolliro amiihai uudití mijibegueji, iticonitiro uuma mihicahicamaño.

16 Jilli amiihaico neehi jinejeba amiihaico dugaacusutino iicaqui.² Amiihaico gañijimo sinagogajanofañoti. Tolliro bu icajino cajaatyohacho amiihaití iguijenimo esamaají: Jilli omoonineri Moocaanidi fine imino moonihi, noomoro omoonimo.³ Jilli moonijimo Guihirubico agaajatimaño, uco agaajatimaño icano.⁴ Jaanoco jillí amiihaico neehi. Jaamo tollí iicacuudi magaajahi uujoho toonoco amiihaico eneehinicuunoco.

Moocaani Gaija Eheetavono.

Jilli iticoni amiihaico nuutihi, amiihaima icaumaño.⁵ Jaaruubo jisumi fuucuji uco agalluubojaago. Jaaboco amiihaiti saatohoba midillujitihi: ¿Cuca feeji? noomoro.⁶ Jaarunaa iticoni tolli amiihaico unuunerí mihindaausuuhí.⁷ Jaarunaa miyaanoco amiihaico neehi: Aivo amiihaidi imino uujoho ofoono. Jaanoti footiruva Jacusuminaafi amiihaijaa saajitirah. Jaanoti ofooboro amiihaijaa galluuji.⁸ Jaadi diibo asaadi jiinijeminaaco gaajasujibó imitiminää iicanoco, bu tolliro iticovono jiihai iicanoco, bu diitoco Moocaani udugacujinoco icano.⁹ Jaabo:

Diito imitiminaa iicanoco, neeji uco diito imiyaavogotimaño.¹⁰ Tolliro bu gaajasujiibo iticovono jiihai iicanoco, uujoho Guihirubi iicahigo ofoomaño. Jaaboco amiihai siino uco mahatyimecujitihi.¹¹ Tolliro bu gaajasujiibo Moocaani udugaacujinoco, diibo jiije aivojiibo iicaabo ijico cijigaifaño igañiiqui ificucuumáno icano.

¹² Sihidi amiihaico eneejiruno icarahi. Jaarunoco jisumi amiihai magaajajitirahi.¹³ Jaanoti miyaano Gaija asaadi amiihaico miyanotiro jiibeguejiibo. Jaaruno ijeebiitiro jiibeguejitiibo Moocaani onoonoco jiibeguejiibo, tolliro bu amiihaico gaajasujiibo ufucu iicajinehejeque icano.

¹⁴ Diibo uco bocigusuji taaño iicanoti agaayiciiboro amiihaico gaajasujiibo.¹⁵ Guihirubima iicanoto paryi taaño. Jaamaño uujoho neehi: Moocaani Gaija taaño iicanoti agaayiciiboro amiihaico gaajasujiibo, nooboro.

Idasuno Mihicarumo Imo Imo Miminifeteji.

¹⁶ Goovacujino amiihai uco siino atyimecutimo mihicano. Jaarunobuunati goovajiisutinoti siino uco mahatyimeji Guihirubijaago efeejimaño, nooboro.

¹⁷ Jaaneguiha ijii bogominaati saatoho noocasiuhi: ¿Milli fine eneejirunoco miihaico noobo: Goovacujino uco atyimecutimo mihicano, siino bu goovajiisutinoti siino uco mahatyimeji Guihirubijaa efeejimaño? onono¹⁸ neehicaumo: ¿Milli eneejiruno goovajiisutinoto, bu goovajiisujino onono? Magaatatihi ihimaanoco, noomoro.

¹⁹ Jaanoco Jesu diiboco diito idillujirunoco agaajaciuboro diitoco nuubo: Sanomiro midillucasahi, uujoho goovajiisujino uco atyimecuutimo mihicano, bu toonobuunati goovajiisutinoti siino uco mahatyimeji onoonoti.²⁰ Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Mataacasimoro idasuno mihicaji. Jaaneri jiije miyaminaa imo imo icaji. Jaaruno amiihai idasuu imo icati minifeteji.²¹ Miilo gaigo eseemevajisumi idasuno minifotogo ihaivotucuvi iifotomaño. Jaarugo eseemevacuunobuunati ihaivoco esicinicuutatigo jiinijehallivi sisee seemene ifiiveneri imo imo iicamaño.²² Jaabadi amiihai jisumi mihidaasuvehi. Jaarunaaca amiihai siino uco mahatyimeneri amiihai jeebiino sihidi imo imo minifeteji. Jaano imo icaco miihaiñooba amiihaiditi udumitiicijitino.

²³ Jaasumi uco siino midillucujitihi. Miyanotiro amiihaico neehi: Guihirubi amiihaico aciji fanoovaco tamomofeedi midillunoco.

²⁴ Jisumihiica amiihai jinejebaco midillutihica tamomofeedi: Midillu. Jaamo magaayicihi. Jaamo sihidi imo imo mihicahi.

Jesu Jiinijeque Guiinoniuhi.

²⁵ Jilli amiihaico neehi siinovi ooviciboro. Jaarunofaño tufucu gaseji siino amiihaico siinovi ooviciboro ijii bugucujitino. Jilli foovonoro amiihaico Guihirubiti ijii bugucujino.²⁶ Jaasumi amiihaihallivi Moocaanico uujoho dilluji amiihaico noothi:²⁷ Guihirubiro amiihaico gajijihi, uco amiihai magajimaño, tolliro bu uujoho Moocaaniti asaahininoco mimiyaavogomaño icano.²⁸ Uujoho Guihirubiti ihiinehiniiboro jiijehallivi saahinihi. Jaaruubo siino jiinijeque ejeevesuuboro dojicuviro Guihirubijaago fuucuji, nooboro.

²⁹ Jaanegui ijii bogominaa diiboco nuuhi: Jisumi naha foovono diimaahi siinovi ooviciboro.³⁰ Jisumi naha jari magaajacuuh iijoho fanoovaco agaajanoco. Jaamaño miihaiñooba ico dillucujitirahi, bu miihai imino magaajacuuh iijoho Moocaaniti asaahininoco, noomoro.

³¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jaanegui nacu jari jisu mimiyaaveguehi? ³² Tufucu jino gasecuji; fine tusu mihicacuhi, jino amiihai fahigovavi safisa amiihai naagonovi magavaranaamaaijino tacojiti uco mejeevesumoro. Jaaruubo uujoho uuro icajitihu Guihirubi uuma icaji. ³³ Jilli amiihaico neehicahi. Jaamo uuvi sajeebii mihicahi. Jiinijehallivi sihidi ıdaasuma mihicaji. Jaarunofaño ucero mehesicini, uujoho jiinijeque guinonicuuhi, noboron.

Jesu Ijjibogominaahallivi Moocaanima Iimaahi.

17 Jilli Jesu unuunobuunati, niquejeque emeeciuboro, nuuhi: Guihihi, tusumi mihicacuhi; Daachico cahacisu, tolliro bu Daachi ico icahacisuqui. ² Uujoho Daachico dijjico daacihi paryi miyaminaahallivi. Jaamo paryi ijijoho uco adaacimoco ifinijitino fiivoco aciqui. ³ Jaano jino ifinijitino fiivo, idiboro ijijoho miyaabo Moocaani idiiicanoco agaajano, bu tolliro Jesucristoco ijijoho agalluuhiniiboco agaajano icano.

⁴ Uujoho ico jiinijehallivi bocigusuhi; imivucuuhi uco atajibahininoco omoonihicaabo. ⁵ Jaaneguiha, Guihi, uco dicojivi bocigusuji jiinije fiivutuinaacaro dicojivi uco obocigusuubadi.

⁶ Jiinijeminaati idicciiboro uco adacimoco dimomoco gaajasucuuhi. Dita iicahinimoco uco daacihiniihi. Jaamo imino dijjico sicuhi. ⁷ Jisumi gaajacuumo paryi uco adaacihinino iiti asaanoco. ⁸ Dijjico uco adaacihininoco diitoco acihicacuhi. Jaanoco agaayicimoro gaajacuumo miyaanoro uujoho iiti asaahininoco. Jaamoro miyaavogomo miyaanoro ijijoho uco agalluuhininoco.

⁹ Jaamohallivi ico dilluhi, Famoothalliviro jiinijeminaahallivi ico dillutihi, dita iicamoco uco adaacihinimohalliviro dilluhi. ¹⁰ Miiro paryi taaño iicano diino, tolliro bu diino iicano taaño icano. Jaamofañoji uujoho cahacisucafetehti.

¹¹ Jaaruubo uujoho jiinijehallivi icacuujitihu. Jaanoti diito jiinijehalliri icaji. Jaanoti uujoho dija feeji. Jaanegui, Guihi, ijijoho idimiiboo, uco adaacihinimoco dimityari toomo, saafibadiro diito iicaqui iima misi saafiro mihicabadi. ¹² Uujoho jiinijehalliri iicahinisumi diitoco teemehicahiniihi dimityari uco adaacihinimoco imino teemehiniihi. Jaamaño saafiba diitoti mitatihi; idiboro johono imitacuubo Caatinhaamefaño onoono imiyaavequi.

¹³ Jaaruubo jisumi dijaago fuucuji. Jilli neehi jino jiinijehalliri iicanohachutahiica tahimohicari diito tolliro imo imo iicaqui. ¹⁴ Miiro dijjico uujoho diitoco acicuuh. Jaarumoco jiinijeminaa diitoco gaayicitihu jiinijeoto iicatimaño, uujoho bu jiinijeminaafi iicatimaño icano. ¹⁵ Jaanegui diitoco jiinijehalliti diiciqui ico dillutihi. Diitoco ijiti dihiifiniciquiro ico dilluhi. ¹⁶ Jaamo diito jiinijeminaa icacuutimo uujoho jiinijeminaafi iicatibadiro. ¹⁷ Jaamoco iiguiharo ijeevadi ficu miyaanofeedi, dijjibogo aivo miyaano. ¹⁸ Ijijoho uco jiinijeminaafeenevi agalluuhinibadiro, bu uujoho diitoco jiinijeminaafeenevi galluuhi. ¹⁹ Jaamaño uujoho diitofañoji uuro tafico iidiro ijeevadi ficuuh. Tolliro bu diito iidiro ijeevadi ificucafetequi miyaanofeedi.

²⁰ Diitohalliviro ico dillutihi, tolliro bu diito jjibogofeedi uco imiyaaveguejimohallivi ico dilluhi, ²¹ sano famooro safibadiro misima iicaqui; Guihi, ijijoho uuma, bu uujoho iima icano mihicabadi iicaqui, jiinijeminaa imiyaaveguequi ijijoho uco agalluuhininoco. ²² Diitoco acicuuh,

uco adaacihinino bociyomonoco, sanobadiro iicaqui iima misi sanooro mihicabadi icano.²³ Uujoho diitofaño, iijoho tafaño icano mihicaqui diito sanobadiro iminifetequi. Jaanofañodi jiinijeminaa igaajaqui iijoho uco agalluuuhininoco, bu diitoco agajjinoco, bu uco agajjinoco icano igaajaqui.

²⁴ Guihi, imeguehi uco adaacihinimo uujoho iicahigo tolliro iicanu uco bocico adaacihininoco ihatyimequi, jiinije fiivututinaacaro uco iijoho agajiumaño. ²⁵ Guihi, miyaano, ico jiinijeminaa agaajatimo. Jaanoti uujoho ico gaajahi, tolliro bu jito gaajacuuhi iijoho uco agalluuuhininoco. ²⁶ Jaamoco gaajasuhicacuuhi dimomoco. Jaarunoco janaanicihica gaajasuji iijoho uco agajjino diitofaño iicaqui, bu uujoho diitoma icaqui icano.

Jesuco Agaayicino.

(Mt 22.47-56; Mr 12.43-50; Lc 22.47-53)

18 Jilli unuuboro Jesu ijibogominaama fuuhi Cedro onoohigayi onegueehi iicaubajigayi tuhiguiino diitoma fuubo. ² Tolliro bu Juda diiboco aaciujilbo tomañoco gaajauhi fahijivar Jesu tobajijaago ijibogominaama efeehicaumaño. ³ Jaanegui amocasiminaa, temploja tooomominaa icamoco fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo agalluumoco Juda iiciuboro satyuhi. Jaamo fuuhi ihaamiganoma, iniisuganoma, cuugahuneri, cijigaimecuneri icano. ⁴ Jaanoco Jesu paryi gaajacuuhi diiboco omooniujinoco. Jaaboro imegaviro diitoco nuubo: ¿Miico amiihai miguiinehi? nooboro.

⁵ Jaanegui diiboco iimusumo: Jesu Nazareooboco, noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Eti du uujoho diibo, nooboro. Jaamofaño icaubo Juda Jesuco igaayiciqui diitoco isiiguubo. ⁶ Jaamoco Jesu: Uujoho diibo, unuuneri diito ibujinaagoviro aifuumo jiinijehallivi. ⁷ Jaadi Jesu siino diitoco dilluhi: ¿Miico miguiinehi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareooboco, noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu nuuhi: Amiihaico duhu: Uujoho diibo, nuucuuhi. Uco miguiinohachiji taca jitoco mejeecivedino, nooboro. ⁹ Jilli nuubo: Uco adaacihinimoti saafiba mitatihi, unuuno imiyaavequi. ¹⁰ Jaasumiro Pedro iniisugaco ifajutafañoti iguiiyiciuboro saafico buuyaacuuhi, jahi saafi Malco onoobo sacerdotemi aivojiboo jeecivominaafi nijimeehuquiticisuhi imiyanaagomeehu. ¹¹ Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi: Diniisugaco dojicuviro diihacu. ¿Nacu iijoho gaajatihi idaasuno iicaqui uco Guihirubi atajiiabanoco? Jaanoco bu, ¿milli jaabo uujoho: Chahan, neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemí Aivojiboo Imegavi Asatyuno.

(Mt 22.57-58; Mr 12.53-54; Lc 22.54)

¹² Jaasumiro ihamocasiminaa, diito aivojiboma, bu judiomisisisiminaa icamo Jesuco agaayiciumoro sisihu. ¹³ Jaamoro ticoniumo Jesuco Anas onoobo Caifas baabojaago asatyumo tusumi Caifas sacerdotemí aivojibotiiicaumaño. ¹⁴ Jaabo diibo Caifas judiomico afajiiniubo: Imino saafiro faacuumihalliviro iguijevene, nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifaño Icauhi.

(Mt 22.69-70; Mr 12.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Jaabo dojicuti fuumisi ijibogominaatisti, Simon Pedro, bu saafi icano. Jaabo saafiu sacerdotemí aivojiboco agaajacuubo. Jaamaño diibo

Jesuma jicafutuuhi sacerdotemi aivojiiboo goohasifaño.¹⁶ Jaarunaa Pedro iguhugaviro fitafutuuhi. Jaanegui diibo sacerdotemi aivojiiboco agaajaubo ufuuboro iguhuga toomominaagoma ihiimaauboro Pedroco fañovi jihiacuhi.¹⁷ Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu iijoho tolliro diibo jiibogominaafi idiiacaabo? noogoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatihi, nooboro.

¹⁸ Jaanaa isiicuneguiilha ciijigaico eebasuumoro feemehicaumo jeecivominaa, sisiminaa icano. Jaamofeeneri tolliro bu Pedro icaahi efeemeubo.

Anas Jesuco Dilluhicauhi.

(Mt 22.59-66; Mr 12.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Jaanaa sacerdotemi aivojiiboo Jesuco dilluhicauhi ijiibogominaaditi, ijiibogoti icano.

²⁰ Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Uujoho foovono iimaahicahi. Fahijivaro miyaminaa imfeenevi sinagogajanofaño, templojafaño icano. Fahijivaro jiibeguehicahi famooro judiomí iigaivonicijahajefaaño uujofo toovono iimaahicatihi.²¹ ¿Collihu jaanoco uco dilluhi? Diiitoco dillu, uujofo ihimaahicanoco uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujofo eneehicanoco, nooboro.

²² Jesu jilli diiboco unuunegui, saafi sisiminaafi Jesuco ihimetí gabacuuhi: ¿Nacu tolli iijoho aivo diimusuhi sacerdotemi aivojiiboco? nooboro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imitino ihiimaahachijiji, eneecata dinoo. ¿Cono nacu imitino onoono? ¿Collihu jaabo uco daamihí? nooboro.

²⁴ Jaanegui Anas Jesuco sisiciniuboco sacerdotemi aivojiiboo Caifasaagoo galluuhi.

Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.

(Mt 22.71-75; Mr 12.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Jaanaa Pedro julleeciniiboro feemehicauchiica diitoma. Jaaboco nuumo: ¿Nacu iijoho diibo jiibogominaaobo diicatíhi? noomoro.

Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatihi, nooboro.

²⁶ Jaanegui sacerdotemi aivojiiboo jeecivominaafi nuuhi: ¿Jaaruno du Olivohono iicagajiguino ico uujofo diiboma atyimehinihi? nooboro. Miyo Pedro diibo yoobo nijimeehuco Olivohono iicagajiguino iquiticiubo.²⁷ Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ivi catava ojicuhi.

Pilato Imfeenevi Jesuco Satyehi.

(Mt 22.1-2, 11-31; Mr 12.1-20; Lc 22.1-25)

²⁸ Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas iijati tomañohaivojiiboo ijajaago. Jaanaa seseevecuuno. Jaanegui judiomí toojafaño jicafutuutimo ijeevamaje onoobadi imitiri ijeebiico imihininiumoro Pascua machuco amachuujtiruneguiha.²⁹ Jaanegui aivojiiboo Pilato ihiinuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejehalliti diiboco misivahi? nooboro.

³⁰ Jaanegui iimusuumo: Gaicauminaafi iicatiruva ico mahacijitirahi, noomoro.

³¹ Jaanegui diitoco nuubo: Amiihairyo masatyomoro amiihai tajiiiba onoobadi momooni, nooboro.

Jaanegui judiomí diiboco iimusuuhi: Mihihai judiomí, miihaiñoobaco milliti magaicaaujirahi, noomoro.

³² Jillí miyaavuuno, Jesu jillí guijeveji, nooboro eneehicauno. ³³ Jaadi siino Pilato fañoojavi ijicafutuuboro tahi Jesuco ocoovauboro dilluubo: ¿Hijoho naa judiomí Aivojiibó? nooboro.

³⁴ Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebiitiro nacu tollí uco dilluhi? ¿Nacu sita uudití ico tollí neehi? nooboro.

³⁵ Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujojo judiomioobo? Chaha, siicuumioobo. Miilo diijiinijeminaaro, sacerdotemi aivojitoma ico uco acihi. ¿Jinejeque jana moonihi? nooboro.

³⁶ Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivoji icatihu. Jijeono tahaivoji iicaruva tajeevicominaa tahalliti icajirahi judiomí usefaño uco acitimo iicaqui. Jaanoti tahaivoji jijeono icatihu, nooboro.

³⁷ Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguihacuva iijoho aivojiibó? nooboro.

Jaaneguiha Jesu diiboco iimusuh: ¿Hijoho du eti, uco aivojiibó, neehi? Tooneguiha uujojo ifiivehiniibó jijehalliví saahinihi miyanocoro neequi. Jaano miyaano iicanoco paryí agaajamo uujojo onoonoco guubunicihi, nooboro.

³⁸ Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano? unuuboro siino Pilato judiomijaago saaahi diitoma ihimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo: Diibovi uujojo iimitinobaco atyimetih, nooboro. ³⁹ Miilo amiihai amiihai jeevamaajefi uujojo Pascua jiibaimosumi saafiti civojaminaafiti isinaayuno. Jaaneguiha, ñnaa mihimeguehi judiomí Aivojiiboco isinaayunoco? nooboro.

⁴⁰ Jaanegui famooro sefano coovadiivuhi: Diiboco sinaayujitihu, Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba naniavaminaafiu.

19 Jaanegui Pilato Jesuco iiciuboro aamisuuh. ² Jaadi amocasiminaa januutuno coohaiñoco minihaiti eheetavuumoro iinigaiivi diiboco javucaruumo. Jaamoro bu diiboco jiihacuumo aivojiibó gaachehubadi gachicohai deecano tifabadi itifai iicachehuco. ³ Jaamoro diiboco sahaguehicaumo: iJudiomi Aivojiibó Diica! noomoro, diiboco ihimefaño ganiicihicaumo.

⁴ Jaanegui Pilato siino asaauboro diitoco nuuhi: Memeeći, eneecaü diiboco isiví sivaqui, jaamo magaajahi diibovi iimitinobaco uujojo aatyimetinoco, nooboro.

⁵ Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minihaima, igaachehu tifaihibá iicachehumá icano. Jaanegui Pilato nuuhi: iJaani diibo! nooboro.

⁶ Jaaboco sacerdotemi aivojito, bu isisiminaa icamo aatyimeumoro sefano coovadiivuumo: iDiiboco imohobujehallivi metetecu! iMetetecu! noomoro.

Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Eti tahi masatyomoro metetecu. Jaanoti uujojo diibovi iimitico atyimetih, nooboro.

⁷ Jaarunofaño judiomí diiboco iimusuuhi: Miñhaima icano tajíiba jaano onoobadi guijevejibó imooniqui ijeebiitiro: Uujojo Moocaani Seemene, neehicaabo, noomoro.

⁸ Jillí diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanici aivo iguiubo.

⁹ Jaaboro siino iijafáno ijicafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cuucatiobo iijoho? nooboro. Jaarunoco Jesu iimusucuutihu.

¹⁰ Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitrahí? ¿Nacu gaajatihi ico etetecusujiruno, isinaayujiruno icano mityama iicanoco? nooboro.

¹¹ Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahalliví mityabama chahajirahi ico Moocaani ihacitiruva. Jaamaño ico uco aaciibó aivo dijanaanici imitíma icahi, nooboro.

¹² Tollí unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui moonihicauhi. Jaarunaa judiomí sefano neehicauhi: iDiiboco isinaayuhachijí aivojíibó Cesár nahaboniminaafí diicatíhi! Miíro: Uujoho aivojíibó, onoomo Cesármminaafítí minifetehí, noomoro.

¹³ Jaanegui Pilato diito tollí unuunoco uguubuuboro Jesuco isivi isivauboro casívuubo ihaivojí icagahallíví. Jaano hebreomí ijíri Gabata, ononoonguiisibano nicuta eneejiruno. ¹⁴ Jaasumi Pascua jiibaimo iicaujino fiiticuuhi gadiciíbarucuu iicauno. Jaaboro Pilato judiomíco nuuhi: iJaani amiihai Aivojíibó! nooboro.

¹⁵ Jaarunofaño diito sefano coovadiivuuhi: iJaafa guijeveebé! iJaafa guijeveebé! iTetecu! noomoro.

Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Amiihai Aivojíiboco jaabo tetequí? nooboro.

Jaarunofaño sacerdotemí aivojito iimusuuhi: Mohaivojíibó Cesár uuufocovi sifi mohaivojíibó chahahi, noomoro.

¹⁶ Jaanegui diito usefaño diiboco jeevesuubo itetecuqui. Jaaboco iiciumoro satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.

(Mt 22.32-44; Mr 12.21-32; Lc 22.26-43)

¹⁷ Jaadi Jesu fuucuuhí icubujeque agafaiyíiichiñiboro nigaipaajebai onoomaño. Jaanotí hebreomí ijíri Golgota onoobaivi. ¹⁸ Jaamaño. diiboco teteccumo, tolliro bu miimisiicíto teteccumo icano. Jaamisifeenevi Jesuco ficuumo. ¹⁹ Jaabo Pilato imomoco acaatiniuboro Jesu guijeve imohobujevi fucusuuhí: JESU NAZAREOOBO JUDIOMÍ AIVOJHBO onoonoco. ²⁰ Jaanoco guiraamo saatoho judiomí toonoco meeciúhi. Jesuco etetecuumáño tuucuumíti ifitiumáño. Jaano toono imomo caatiniciníuhí hebreo ijíri, griego ijíri, latin onoojíri icano. ²¹ Jaanegui judiomí sacerdotemí aivojito Pilatoco nuuhi; Judiomí Aivojíibó nooboro, caatinidino. Jillí: Judiomí Aivojíibó uujoho, eneehicaabo nooboro, caatini, noomoro.

²² Jaarunofaño diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatiniabadiro icacuujino, nooboro.

²³ Jaamo ihamocasiminaa Jesuco etetecuunobuunati Jesu gaachehuco dugaacuumo sano nahabovacasidino. Jaamoro sanohosa iticovovi ifocasíumo. Tolliro bu icamooja falluuratino sadaahere caamoti guinovi niiciníjaco iiciumoro ²⁴ noocasíumo: Jichehuco masii ifocasítimo tochehuhallíví suerteque meheetavequi: ¿Naa cajaani tochehuco íciji, noomoro. Jillí mooníumo Caatinihaamefaño onoono imiyaavequi: Tagaachehuco ifocasíumo. Jaamoro tacamoojahallíví suerteque eetavuumo, onoono. Jaabadi jillí ihamocasimi mooníuhí.

²⁵ Jaanaa Jesuco etetecuuboguino icañicaugo seeji, bu diigo nago María onoogo Cleofa taaba, bu María Magdalena onoogo icano. ²⁶ Jaanaa Jesu seejico aatyimeuboro, bu tolliro aivo agaijíhicaubo ijíibogominaafico ihuufocori icauboco aatyimeuboro seejico nuubo: Gaha, diiburucuji daachibadi iima iicajíibó, nooboro.

²⁷ Jaadi bu tolliro ijíibogominaafico nuubo: Diigurucuji diiseejibadi iima iicajigo, nooboro. Jaasumitiro diigoco ijíibogominaafí ijafáño satyuuhi.

Jesu Iguijeveuno.

(Mt 22.45-56; Mr 12.33-41; Lc 22.44-49)

²⁸ Toonobuunati Jesu idudicamaajeque iimivucuunoco agaajaciuboro nuuhi: Adujirahi, nooboro Caatinihaamefaño onoono imiyaavequi.

²⁹ Jaamañeri guirihillufaño icaufaihu iquigaño aivofaihu iidicufaihu. Jaafaihufaño faatata icanoco amatyusuumoro hisopo onooho usuho. Jaaho aafeque iiciumoro tootaataco toohaafe nijequevi ificuumoro diibo ijifaño cabuyaacumo. ³⁰ Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Ivi paryi imivocafutucuuno, nooboro. Jaadi acanuvuuboro guijkevecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamiuno.

³¹ Jaanaa Pascua jiibaimo seseovedi iicacuujineguiha. Tufucu jaguisifuku iicauneguiha judiomu imuguutihu diito ifiino tubujejeviro iicaunoco. Miiro diito jaguisifucuví jinejeba aivo eheetavorahicautimaño. Jaanegui Pilatoco dilluumo saatohoco itajibaqui idiiñoco agafaryucumoro diitoco toonoti sihigovi ificuuqui. ³² Jaanegui amocasimi asaaumoro saafico idiiñoco gafaryucumo. Jaadi bu tolliro saafico mooniumo Jesu cojivi etetecucinumisico. ³³ Jaadi Jesuvi iifutuuruumaaca chuumucuubo. Jaanoma iicaumo diibo idiiñoco gafaryucuutimo.

³⁴ Jaarunaaca diitoti saafi Jesu mecuhuco ihaamigari cafatyicaruuhi. Jaasumiro diibofaño iinuuno tiijoho, nifaihu icano. ³⁵ Jaanoco aatyimeubo miyaanocoro jiibeguehi. Jaabo gaajahi toono miyaano iicanoco. Jaamo amiihai tolliro bu mimiyaaveguehi. ³⁶ Jilli icauno Caatinihaaamefaño: Dibacino quisicurajitihi, onono imiyaavequi. ³⁷ Jaabadiro bu samañoohaamefaño noonoo: Cafatyicaruciniiboco mahatymeji, noonoro.

Jesuco Iciíuno.

(Mt 22.57-61; Mr 12.42-47; Lc 22.50-56)

³⁸ Toonobuunati Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efeehicauruubo judiomu ñihicuti toovono ufuuboro Pilatoco dilluubo Jesu ifiico ihiciqui. Jaaneguiha Pilato: Jii, nuuhi. Jaaneguiha ufuuboro Jesu ifiico icensiubo.

³⁹ Tolliro bu Nicodemo fuuhi iticoni Jesuma fucu ihiimajeubo. Jaabo guiraano facicifaihuco sivauhi treinta kilo ticosovi. Tofaihuco mirra, aloe iicaneri eetavuuhi. ⁴⁰ Jaamisiro gaachehubaanoco tooneri afacicisumisiro Jesu ifiico miniuhi, judiomu jeevamaaje tollyiciinicibadi. ⁴¹ Jaano diiboco etetecuumañeri icauno bajigayi. Jaamañeri bohoji ciihoji icauhu miihainoobaco tohojifaño iciuitihoji. ⁴² Jaahojifaño Jesu ifiico ciuumisi tohoji tomañoti ifiitumaño judiomu jaguisifucu iticovacuuneguiha.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 22.1-10; Mr 12.1-8; Lc 22.1-12)

20 Jaanaa judiomu jaguisi iicauno seseovedi Maria Magdalena onoogo Jesu ciihojija fuuhi fucugayiro civonaacaro. Jaago atyimeuhii ciihojico afabaacuba iguiisiba sihigovi aacaubaco. ² Jaanegui Simon Pedro, bu saafi Jesu agajijihaa bocu ijiibogominaafi icamisijaa ijinafatyugoro diitisico nuuhi: Aivojiiboco ciihojifaño cuucahachosatycuumo. Jaanoco magaajatihi, ¿cuucahachosatycuumo? noogoro.

³ Jaaneguiha Pedromisi ciihojijaago ⁴ jinoomisiro fuuhi. Jaanaa saafi Pedro imegaro ciihojiví ifutuuhii. ⁵ Jaaboro tohojifañooco idijiivuuboro emeeciubo atyimeuhii iminitaacoro. Jaaruubo tohojifaño fuutihii.

⁶ Jaanobuunati jari Simon Pedro gaseuhii diibo dojicuti. Jaabo tohojifaño ijicafutuubo atyimeuhii iminita tomañeriro aacaacinuunoco. ⁷ Tolliro bu Jesu imeque iminiubaryu imino miniciniubaryu ijeevadí aacaubaryuco

atyimeubo.⁸ Jaanegui bu tolliro saafi jicafutuuhi tohojifaño, iticoni tohojivi agaseubo. Jaabo toonoco aatyimeuboro miyaavuguuhi.⁹ Jaarumisi gaajautimisihiica Caatinihaaamefaño: Jesu iguijeveebe siino buheeteji, onoonoco.¹⁰ Jaadi Pedromisi siino dojicuviro ijajaago uumicuuh.

Jesu Maria Magdalena Onoogovi Jafeveuhi.

(*Mr 12.9-11*)

¹¹ Jaanaa Maria iinoro fitafutuuhi tohoji imega taagoro. Jaago taagoro dijivuugo tohojifañoco emeeciugo.¹² Jaago atyimeuhi miimisiici Moocaani toomominaatisico seseechehunofaño icamisi giciniuhi saafi Jesu nigai iicaunaagonovi, jaanoti saafi itihai iicaunaagonovi icano icaumisico.

¹³ Jaamisi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago iijoho taahi? noomisiro.

Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojiboco asatyomoro ificuuneri? noogoro¹⁴ ibujinaagoco emeeciugo Jesuco atyimeuhi. Jaarugo diibo Jesu iicaunoco gaajautihi.

¹⁵ Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Miico guinehi? nooboro.

Jaanegui diigo tobajigayi toomominaaficoro eesiciniumaaño nuugo: Aivojiboo, iijoho baacho asatyoobor, ¿cuucahacho ficuuhi? Uco diibogo iiciitogoro satyequi, noogoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diigoco dilluuh: Maria, nooboro.

Jaanegui diigo diiboco emeeciugoro hebreomi iijiri nuuhi: Raboni, noogoro; Jibogominaaifi, eneejiruno.

¹⁷ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudiicidino; uujojo caamo Guihirubijaago footihiica. Jilliro foogo tañahabomico diibogoto: Guihirubi, bu tolliro amiihaiti amiihai Caani iicaabojaago feehi. Taacaani Moocaani iicaabojaago feehi. Jilli noogoro diibogoto, nooboro.

¹⁸ Jaanegui Maria Magdalena onoogo fuuhi ijibogominaajaago Jesuco aatyimeunoco, bu diibo unuunoco icano diitoco ijibugutuugo.

Jesu Ijibogominaavi Jafeveuhi.

(*Mt 22.16-20; Mr 12.14-18; Lc 22.36-49; Hch 1.8*)

¹⁹ Jaafucuro ijicuuvi ijibogominaa igaiciniuhi samecufañoro judiomini nihicuti iguhuganoco cuhufono ofoboociumoro icauchi. Jahi Jesu ijicafutuuboro diitofeenevi ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebii mihica, nooboro.

²⁰ Tollí unuuboro diitoco iifusuubo ihuseneque etetecuunopaaajeneque, bu imecuhuti ahaamiupajequie icano. Jaaneri ijibogominaa imo imo minifutuuh Ihaivojiboco aatyimeumoro.²¹ Jaadi siino Jesu diitoco nuuhi: Sajeebii mihica; Guihirubi uco agalluubadiro bu uujojo amiihaico galluuhi,²² nooboro diitohallivi fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Magaayici Moocaani Gaijaco, nooboro.²³ Jaamo cajaatycocahachoo iimitico mubuusumo iimitima chahacuji. Jaanoti mubuusutimo imiti buusuracujitihu, nooboro.

Tomas Miyaavogotí.

²⁴ Jaarunaa Tomasco Gaatyaba eneehicaubo diitoma chahauhi Jesu diitovi ajafeveusumi.²⁵ Jaaboco saatoho ijibogominaa ijibuguuhi: Aivojiboco mahatyimehi, noomoro.

Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño diiboco etetecuunopaaajeneque aatyimeebere toopajefafaño tahusegaiñoco

ijiihacutinohachuta, bu tolliro imecuhuti diiboco ahaamiupaajefaño
ijiihacutinohachuta miyaaveguejitihi, nooboro.

²⁶ Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti siino
ijiibogominaa igaivuuh toojafaño. Jaasumi Tomas diitoma icaahi. Jaanaa
iguhugano cuhufono foboocinirunaa Jesu ijicafutuboro diitofeenevi
ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebiima amiīhai mihica, nooboro.

²⁷ Jaaboro Tomasco nuubo: Ifaaaji ivi jisumi dihusegaico jinofaño diihacu.
Jaaboro jino tahuaseque meeci, bu juugavi saabo jino tamecuhufaño
dihuseque diihacu. Jaaboro mabañihi nootiibo, miyaavogo, nooboro.

²⁸ Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: iTahaivojiibo Moocaani! nooboro.

²⁹ Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyimeebere miyaaveguehi.
Imino icajino atyimetirumo imiyaavogomo, nooboro.

³⁰ Tolliro bu Jesu sihidi ejeevanoonoco ijiibogominaa imefeenevi
guiraano eetavehicauhi. Jaaruno jihaamefaño paryi caatinicinitino.

³¹ Jaanoti jinoocoro caatiniumo amiīhai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu
Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañodi diibovi
ifinijitino fiivoma mihicahi.

Jesu Jafeveuhi Sietetimo Ijiibogominaavi.

21 Jaanobuunati siino Jesu ijiibogominaavi jafeveuhi Tiberia
muuajjinivi. Jilli diitovi jafeveubo. ² Jaamo samañeriro icaumo
Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba eneehicaubo, bu Natanae Cana de
Galilea onoocuumioobo, bu Sevedeo seemenetisi, bu tolliro sitisi diitootisi
icamoco ³ Simon Pedro nuuhi: Uujoho ficideji, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Tolliro miīhai iima masaaji, noomoro fuumo
meenegari. Jaarumo tufucu saafiiba iciutimo. ⁴ Jaanaa seseevecuunaaca
Jesu diitovi jafeveuhi jinigaibaahovi. Jaaruuboco ijiibogominaa
gaajaciutihu diibo iicaunoco.

⁵ Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sicafe, naa saafiiba mihicitihi? nooboro.

Jaanegui: Chahano, nuumo.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiīhai sinicuhuco amiīhai meenegati
momiyanaagonovi magañii. Jaamo mihicichi, nooboro. Jaanegui tahigovi
agañiiumo isinicuhuco guiiyiciutihu itaava bociri sihidi ijivusumaño.

⁷ Jaanegui Jesu ijiibogominaafico agajihicaubo, Pedroco nuuhi:
iMohaivojiibo jahi! nooboro.

Jaanegui Pedro Jesu jahi iicaunoco uguubuuboro igaachehuco
siyaavuubo, igaachehuco ujujuvuuumaño. Jaaboro muuaifaño acutuubo.

⁸ Jaanaa sanoodimo ijiibogominaa isinicuhuco meenegari guicimoro
ijinijaagovi sivaumo ijiniti cien metrohachutaro iicaumaño. ⁹ Jaamo isivi
iihinuumo atyimeuhi ciijigaihalliri taavaabo gaaruciniibo aacaaboco
maahuma.

¹⁰ Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mihicimoti juu misiva, nooboro.

¹¹ Jaanegui Pedro imeenegafaño ufuuboro isinicuhuco isivi guiiyiciubo
sihidi queefimo taavaco ciento cincuenta y tresdimo icaurumoma isinicuhu
gallivuutihu. ¹² Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro.

Jaaruboco ijiibogominaati saafiiba dilluutihi: ¿Miijoho iijoho? noomoro
Ihaivojiibo iicaunoco agajaumaño. ¹³ Jaadi Jesu asaauboro itaavaaboco
iiciuboro diitoco aciubo, bu tolliro imaahuco aciubo icano.

¹⁴ Toonoma mifooći, safo icano icacuuno Jesu ijiibogominaavi ajafeveuno
iguijeveubo siino ubuheeteunobuunati.

Jesu Simon Pedroco Atajiibauno.

¹⁵Jaamo amachuunobuunati Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona achi, uco gaijihí jino janaanicivi? nooboro.

Jaanegui Simon Pedro iimusuuhi: Jiihi, Aivojiibo, iiro gaajacuuhi ico agaijinoco, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaaneguiha taca oono toomominaafi ihoveja seemeque ojoobinicibadi oono uco imiyaavogomoco diibeguehica, nooboro.

¹⁶Jaadi bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijihí? nooboro.

Jaanegui Pedro iimusuuhi: Jiihi, Aivojiibo, iiro gaajacuuhi ico agaijinoco, nooboro.

Jaanegui diiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamico otoomonicibadi, nooboro.

¹⁷Jaadi bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijihí? nooboro.

Jaaneri Pedro idasuvuuhi diiboco mifooci, safo icano: ¿Uco gaijihí? nooboro idillucuuneguiha. Jaaboro nuubo: Aivojiibo, iiro paryí gaajacuuhi ico agaijinoco, nooboro.

Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota diibeguehica ovejamico ojoobinicibadi. ¹⁸Myanotiro, miyanotiro ico neehi: Sicafei idiicausumi digaachehuco idicafotooboro idiomogohigovi feehicauhi. Jaanoti amiyaabo idicacuudi dihueque gañiyiciiboco ico sita digaachehuco jiihacuji. Jaamoro ico satyejimo idiomogotiruhigovi, nooboro.

¹⁹Jilli nuubo Jesu Pedro coyomo guijeveri igujeveujinoco agaajasuubo neehicauhi. Tooneri Mocaani bocico agaajasuujinoco. Jaadi diiboco nuubo: ¡Tadyojicuti disaa! nooboro.

Ijibogominaafico Agaijhicaubo.

²⁰Jaanaaca Pedro idojicuco emeeciubo atyimeuhi Jesu agaijhicaubo ijibogominaafi idojicuti ufuunoco niinoono amachuusumi diibovi ifituvuuboro: ¿Aivojiibo, cajaani ico aacijiibo? nooboro idilluubo.

²¹Jaaboco Pedro aatyimeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivojiibo, jana jaaniji milli? nooboro.

²²Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachiji icajjibo uujoho siino uhuminohachuta. ¿Jaaruno iidi milli icatihí? Jaanoti iijoho tadyojicuti disaa, nooboro.

²³Jilli diiboco unuunoco inahabomi jjibocasiuhi: Diibo jjibogominaafi fine guijejeitihi, noomoro. Jaarunofaño Jesu guijejeitiibo nuutihí. Iimogohachiji siino uhuminohachuta icajjibo. ¿Jaaruno iidi milli icatihí? nuubo.

²⁴Jaabo diibo jjibogominaafi jinooco jjibeguehicahi. Jaaboro caatinuubo. Jaanoco miihai magaajahi diibo jjibogono miyaano iicanoco.

²⁵Tolliro bu sihidi saneheje Jesu omoonihicauno icarahi. Jaanehejeque sanohosari paryí icaatinruva uujoho onoono fine paryí jiinijehallíri iicanoo aamenevi iifetejitiruno.